

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	26 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 1A

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

IL-BŻAR ISWED

Meqjus bħala ingredjent ewlieni fit-taħwir tal-ikel, oriġina f'Kerala, l-Indja. Illum, il-Vjetnam huwa l-akbar produttur u esportatur li jipproduċi mal-34% tal-bżar ikkunsmat fid-dinja kull sena. Ix-xitla tal-bżar togħla sa 4 metri fuq il-kannizzati u tagħmel għenieqed bħal tal-għeneb imma ferm itwal. Titnissel faċilment permezz ta' taħwil ta' żraġen mis-siġra omm. Il-bżara tieħu madwar 5 snin biex timmatura u tibda tagħmel bejn 20 u 30 għanqud fis-sena. Malli l-għenieqed t'isfel jiħmaru, ifisser li wasal żmien il-qtuġh. Wara l-ħsad, l-għenieqed jithallew fix-xemx biex jinxfu qabel jintañnu.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smiġh.**

(Total: 2 marki)

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

F'Settembru 2002, ir-riċerkatur Charles Catania ppubblika l-ktieb *Andrea De Bono: Maltese Explorer on the White Nile* li jixhet dawl fuq il-ħajja ta' Malti ftit li xejn magħruf f'artu. De Bono tweled l-Isla u, madwar mija u sittin sena ilu, twebbel imur l-Afrika, fejn qatta' għoxrin sena jesplora nħawi ġodda. Huwa kellu armata żgħira tiegħu biex jivvjaġġa tul ix-xmara Nil.

De Bono għoddu solva l-misteru ta' fejn tibda n-Nil, ħaġa li kienet ilha tħawwad l-imħuħ tal-esploraturi Ewropej għal snin twal. Infatti huwa wasal sa ftit mili bogħod minn wieħed mill-għejjun ewlenin li jisqu n-Nil. De Bono għadda minn ħafna inkwiet u saħansitra ġie akkużat bit-traffikar tal-ilsiera.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegġibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegġibiet se naqrahamlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta titkellem fuq

- a) ix-xmara Nil.
- b) l-esplorazzjoni.
- ċ) l-iskjavitù.

2. Il-valur tal-ktieb ta' Catania ġej mill-fatt li

- a) jitkellem fuq persunaġġ Malti.
- b) jitkellem fuq l-istorja tal-Afrika.
- ċ) jagħti taġġrif fuq persunaġġ li mhux popolari f'Malta.

3. Waqt il-vjaġġi tiegħu tul ix-xmara Nil, De Bono

- a) kien ikun waħdu.
- b) kien ikollu miegħu nies tal-post.
- ċ) kellu s-suldati tiegħu jgħassuh.

4. L-esploratur Malti De Bono

- a) sab wieħed mill-għejjun tal-ilma li jagħtu għax-xmara Nil.
- b) solva l-misteru tal-għejjun ewlenin li jisqu lix-xmara Nil.
- ċ) kien qrib ħafna li jiskopri wieħed mill-għejjun tax-xmara Nil.

5. Liema waħda minn dawn **ma taqbilx** mal-kuntest?

- a) De Bono kien akkużat bi traffikar ta' avorju.
- b) Huwa kellu jħabbat wiċċu ma' ħafna għawġ.
- ċ) Irnexxielu jiskopri postijiet u rotot ġodda tul ix-xmara Nil.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel Iż-żgħożija JEW Ix-xiri.**

Iż-żgħożija

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq iż-żgħożija.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Taħseb li iż-żgħażaġh tal-lum għandhom ħin biżżejjed biex igawdu iż-żgħożija tagħhom? Għaliex?
- X'inhuma d-drittijiet u d-dmirijiet li iż-żgħażaġh għandhom lejn il-pajjiż li jkunu jgħixu fih?
- Jingħad li iż-żgħażaġh matul iż-żgħożija tagħhom ikunu moħħ ir-riħ u irresponsabbli. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Iż-żgħożija taf tkun kerha jew sabiħa. X'jagħmel żgħożija sabiħa jew kerha?
- Għaliex taħseb li kultant iż-żgħażaġh u l-adulti ma jifhmux lil xulxin?

JEW

Ix-xiri

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq ix-xiri.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Kif tħobb tixtri l-aktar: billi tmur fil-ħwienet jew billi tixtri *online*, saħansitra minn siti barranin? Għaliex?
- X'inhuma l-vantaġġi u l-iżvantaġġi li tixtri *online*?
- Int tixtri li jkollok b'zonn biss jew tixtri affarijiet biex tgħid li xtrajthom mingħajr ma jkollok b'zonnhom? Għaliex?
- Bosta jgħidu li x-xiri jista' jsir vizzju bħal kull vizzju ieħor li diffiċli toħroġ minnu. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Bosta jishqu li jekk tixtri *online* tista' tnaqqas il-kummerċ mill-ħwienet. Taħseb li għandhom raġun jgħidu hekk? Għaliex?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(Total: 4 marki)

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt?** Il-kandidat jagħżel **It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Pietru Pawl Saydon.**

It-tagħlim tal-lingwi barranin

Jekk il-kandidat jagħżel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** it-tagħlim tal-lingwi barranin.

Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Għaliex hu importanti li wiehed jitgħallem xi lingwi barranin?
- ii. Kif nistgħu nitgħallmu lingwa barranija?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftiehimx jew li bilkemm jinftiehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Pietru Pawl Saydon

Jekk il-kandidat jagħżel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Pietru Pawl Saydon.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (seklu 20 jew 1895-1971)
- ii. Għal xiex inhu magħruf l-aktar? (it-traduzzjoni tal-Bibbja)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftiehimx jew li bilkemm jinftiehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	26 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 1A

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

IL-BŻAR ISWED

Meqjus bħala ingredjent ewlieni fit-taħwir tal-ikel, oriġina f'Kerala, l-Indja. Illum, il-Vjetnam huwa l-akbar produttur u esportatur li jipproduċi mal-34% tal-bżar ikkunsmat fid-dinja kull sena. Ix-xitla tal-bżar togħla sa 4 metri fuq il-kannizzati u tagħmel għenieqed bħal tal-għeneb imma ferm itwal. Titnissel faċilment permezz ta' taħwil ta' żraġen mis-siġra omm. Il-bżara tieħu madwar 5 snin biex timmatura u tibda tagħmel bejn 20 u 30 għanqud fis-sena. Malli l-għenieqed t'isfel jiħmaru, ifisser li wasal żmien il-qtugħ. Wara l-ħsad, l-għenieqed jithallew fix-xemx biex jinxfu qabel jintafnu.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Iż-żgħożija JEW Ix-xiri

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

It-tagħlim ta' lingwi barranin JEW Pietru Pawl Saydon

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

...

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	26 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 1B

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

Il-Media

Bil-qabża 'l quddiem li għamilna llum fit-teknoloġija, is-settur tal-media għamel avvanzi kbar, tant li qed jitqies bħala r-raba' pilastru tas-socjetà demokratika. Dan is-settur jgħbor fih tipi differenti ta' media fosthom ir-radju, it-televixin u l-aktar popolari maż-zgħażaġh, il-media soċjali.

F'dinja globalizzata, irridu nirrikonoxxu li l-media soċjali tokkupa parti kbira minn haġġitna. Grazzi għall-avvanzi f'dan is-settur, inħolqu impjegi godda li komplew għenu t-tkabbir ekonomiku ta' pajjiżna. F'dan is-settur, jeħtieġ li l-edukazzjoni tkun il-pedament ewlieni biex nużaw tassew it-teknoloġija għall-vantaġġ tagħna u tal-oħrajn.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smiġh.**

(Total: 2 marki)

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Għawdex ilu abitat mill-5 millennju Q.K., kif jixhdu t-tempji megalitiċi tal-Ġgantija, meqjusa fost l-eqdem strutturi reliġjużi fid-dinja. L-ewwel nies aktarx ġew minn Sqallija u naħsbu li kienu joqogħdu fl-għerien fejn illum hemm San Lawrenz. Fil-Perjodu Ruman, Għawdex kien municipju għalih, bi flus u tmexxija differenti minn dik ta' Malta.

F'Lulju tal-1551, is-sibbien tal-Barbarija, immexxija minn Dragut Reis, ħabtu għall-gżira, kaxkru lil kulhadd ilsir, madwar 6,000 ruħ, u ħaduhom Tarġuma, il-Libja. Wara dan, Għawdex dam ħafna ma reġa' beda jiġi abitat. Wara, Għawdex kien jitmexxa minn Malta, ħlief għal perjodu qasir ta' awtonomija bejn l-1798 u l-1801, waqt l-Imblokk tal-Franciżi.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta hija fuq

- a) l-istorja.
- b) ir-reliġjon.
- ċ) il-kultura.

2. L-istudjużi saru jafu kemm ilhom joqogħdu nies f'Għawdex

- a) mill-kotba qodma li sabu Sqallija.
- b) minn studji li għamlu tal-Ġgantija.
- ċ) mill-bini antik li hemm f'San Lawrenz.

3. Liema waħda **taqbel** mat-tagħrif mogħti fis-silta:

- a) Għawdex dejjem kien jitmexxa minn Malta.
- b) Fi żmien l-Imperu Ruman, Għawdex kellu l-munita tiegħu.
- ċ) Dragut Reis kien imexxi lil Għawdex fl-1551.

4. Wara l-attakk tas-sibbien tal-Barbarija, Għawdex

- a) imtela' bl-Isqallin.
- b) baqa' diżabitat għal bosta snin.
- ċ) imtela bil-Libjani.

5. Fi żmien l-Imblokk, l-Għawdxin kienu

- a) jitmexxew mill-Franċiżi.
- b) jmexxu lilhom infushom.
- ċ) jitmexxew mill-Maltin

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel il-ġrajjet kurrenti JEW l-ivvjaġġar.**

Il-ġrajjet kurrenti

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq il-ġrajjet kurrenti.** Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. X'tifhem bi ġrajjet kurrenti? Agħti xi eżempju.
- ii. Għaliex huwa importanti li wieħed ikun aġġornat mal-ġrajjet kurrenti?
- iii. Liema taħseb li huma dawk il-ġrajjet kurrenti li l-aktar jiġbdu l-attenzjoni taż-żgħażaġħ?
- iv. Liema huma l-mezzi tax-xandir li jwasslulna l-ġrajjet kurrenti?
- v. X'funzjoni u responsabilità għandhom il-mezzi ta' komunikazzjoni fejn jidhru ġrajjet kurrenti?

JEW

L-ivvjaġġar

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq l-ivvjaġġar.** Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Għaliex jivvjaġġa l-bniedem tal-lum?
- ii. Xi jfisser l-ivvjaġġar għalik? Għaliex?
- iii. F'liema pajjiżi tixtieq tmur? Għaliex?
- iv. B'liema mezz ta' transport tippreferi tivvjaġġa l-aktar? Għaliex?
- v. Il-biża' mit-terroriżmu taħseb li affettwa l-ivvjaġġar tal-Maltin? Għaliex taħseb hekk?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħżel Il-bilingwiżmu JEW Ninu Cremona.**

Il-bilingwiżmu

Jekk il-kandidat jagħżel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-bilingwiżmu. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. X'tifhem bil-kelma *bilingwiżmu*?
- ii. Għaliex huwa importanti l-bilingwiżmu (Malti u Ingliz) għalina l-Maltin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ninu Cremona

Jekk il-kandidat jagħżel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ninu Cremona.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 19 u 20 jew 1880-1972)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Ninu Cremona għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (il-grammatika, l-ortografija)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spicċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	26 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 1B

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

II-Media

Bil-qabża 'l quddiem li għamilna llum fit-teknoloġija, is-settur tal-media għamel avvanzi kbar, tant li qed jitqies bħala r-raba' pilastru tas-soċjetà demokratika. Dan is-settur jiġbor fih tipi differenti ta' media fosthom ir-radju, it-televisin u l-aktar popolari maż-żgħażaġh, il-media soċjali.

F'dinja globalizzata, irridu nirrikonoxxu li l-media soċjali tokkupa parti kbira minn haġjitna. Grazzi għall-avvanzi f'dan is-settur, inholqu impjeggi ġodda li komplew għenu t-tkabbir ekonomiku ta' pajjiżna. F'dan is-settur, jeħtieġ li l-edukazzjoni tkun il-pedament ewlieni biex nużaw tassew it-teknoloġija għall-vantaġġ tagħna u tal-oħrajn.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-ġrajjet kurrenti JEW L-ivvjaġġar

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-bilingwiżmu JEW Ninu Cremona

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	26 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 1Ċ

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitolbok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

Il-Lottu

Minn studju ppubblikat lejn l-aħħar tal-2018, jirriżulta li l-Maltin nefqu mal-€128 miljun f'lottu fl-2017. Meta din is-somma tinqasam ras għal ras fuq il-familji Maltin, tammonta għal 2.6% tal-infiq kollu tal-familja għal sena shiħa. Din is-somma tindika žieda ta' €3 miljun fuq dik għall-2015.

Fost l-aktar popolari kienet il-lotterija nazzjonali li magħha ttantaw xortihom mal-170,000 ruħ. F'areġ ukoll li l-età medja ta' dawk li jilagħbu kienet ta' 45 sena u bejn wieħed u ieħor, kull persuna nefqet aktar minn €11-il fil-gimġha fil-lottu.

ŽERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

L-attakki mill-furbani kienu xi ħaġa komuni fiż-żmien Medjevali. Dawn mhux biss kienu jħufu fuq il-baħar, imma spiss jinżlu l-art u joqtlu lil kull min jiqfilhom, jisirqu dak kollu li jgħodd għalihom u jaħtfu n-nies u jkaxkruhomm magħhom bħala Isiera. Għalhekk il-Maltin ħtiġilhom xi forma ta' difiża.

Lejn l-aħħar tas-seklu 15, l-arkivji Maltin jiddeskrivu żewġ tipi ta' milizzja: l-għassiesa tax-xtut imsejħin Guardia jew Maħras, u l-milizzja tal-bliet imsejħa d-Dejma. Hemm it-tendenza fost l-istoriċi Maltin li jqisu d-Dejma bħala l-ewwel difensuri tal-gzejjer, però d-Dejma twaqqfet wara l-Guardia. Id-Dejma tissemma għall-ewwel darba fl-1462 u kienet magħmula minn irġiel li kellhom žiemel u arma.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HMAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Id-difiża ta' Malta kontra l-furbani fil-Medju Evu kienet

- a) dgħajfa.
- b) ma teżistix.
- ċ) qawwija.

2. Skont id-dokumenti, l-ewwel li twaqqfet kienet il-milizzja

- a) tax-xtut.
- b) tal-bliet.
- ċ) tal-baħar.

3. Is-suldati li kienu jħarsu l-ibliet kienu jinkitbu

- a) fil-Maħras.
- b) mal-furbani.
- ċ) fid-Dejma.

4. Biex tkun membru fid-Dejma kien jeħtieġlek

- a) tkun sinjur.
- b) tkun raġel.
- ċ) ikollok razzett.

5.

- a) L-għalliema
- b) L-istoriċi
- ċ) Il-politiċi

jitqarrqu meta jqisu li d-Dejma biss kienet tiddefendi lil Malta fil-Medju Evu.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSJONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel L-ambjent naturali JEW Id-divertiment.**

L-ambjent naturali

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-ambjent naturali. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- X'tifhem b'*ambjent naturali*?
- Għaliex huwa importanti l-ambjent naturali fil-ħajja tal-bniedem?
- X'taħseb li huma r-responsabilitajiet ta' kull individwu lejn l-ambjent naturali?
- Kif jista' l-bniedem ifixkel l-ambjent naturali?
- Aħna l-Maltin qegħdin nagħmlu biżżejjed biex inħarsu l-ambjent naturali tagħna? Għaliex?

JEW

Id-divertiment

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** id-divertiment. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Int kif tħobb tiddeverti l-aktar?
- Kif issib ħin fil-ġurnata tiegħek għad-divertiment?
- Il-bniedem bix-xogħol biss u mingħajr divertiment jinħakem minn ansjetà u stress. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Taħseb li t-tip ta' divertiment li jfittxu ż-żgħażaġh huwa differenti minn dak li jfittxu l-adulti? Għaliex taħseb hekk?
- X'taħseb dwar il-postijiet ta' divertiment għaž-żgħażaġh li għandna f'pajjiżna?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel Il-Malti safi JEW Mikiel Anton Vassalli.**

Il-Malti safi

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq il-Malti safi.**

Wara, l-eżaminatur isaqsni dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Spjega x'tifhem meta ngħidu *Malti safi*.
- ii. L-ilsien Malti hu dak li hu minħabba l-influenza lessikali u morfologika li kellu minn ilsna barranin. Kemm taħseb li tagħmel sens l-idea ta' Malti safi meta nafu b'dan?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftiehimx jew li bilkemm jinftiehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Mikiel Anton Vassalli

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq Mikiel Anton Vassalli.**

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 18 u 19 jew 1764-1829)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Mikiel Anton Vassalli għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (dizzjunarju, grammatika)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftiehimx jew li bilkemm jinftiehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	26 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 1Ċ

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

Il-Lottu

Minn studju ppubblikat lejn l-aħħar tal-2018, jirriżulta li l-Maltin nefqu mal-€128 miljun f'lottu fl-2017. Meta din is-somma tinqasam ras għal ras fuq il-familji Maltin, tammonta għal 2.6% tal-infiq kollu tal-familja għal sena sħiħa. Din is-somma tindika zieda ta' €3 miljun fuq dik għall-2015.

Fost l-aktar popolari kienet il-lotterija nazzjonali li magħha ttantaw xortihom mal-170,000 ruħ. F'reg ukoll li l-età medja ta' dawk li jilagħbu kienet ta' 45 sena u bejn wieħed u ieħor, kull persuna nefqet aktar minn €11-il fil-gimgha fil-lottu.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

L-ambjent naturali JEW Id-divertiment

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-Malti Safi JEW Mikiel Anton Vassalli

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	27 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 2A

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

II-Ġenerazzjoni tal-Iskart f'Malta

Ċifri tal-Eurostat jindikaw li Malta tiġġenera madwar 621 kilogramma ta' skart domestiku fis-sena għal kull persuna. Dan huwa ammont ferm ogħla mill-medja Ewropea ta' 483 kilogramma kull persuna. Infatti Malta tinsab fir-raba' post fost il-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea li l-iktar li jiġġeneraw skart.

Dawn iċ-ċifri juruna li għad baqa' xi jsir. Jekk mhux se nkunu aħna, iċ-ċittadini, li nibdew nagħtu sehemna biex intaffu dawn il-problemi, se nispiċċaw f'sitwazzjoni fejn il-problemi tal-iskart se jirkbuna u jista' jkun tard wisq biex naġixxu b'mod sostenibbli.

ZERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Is-snin sittin ġabu rivoluzzjoni sħiħa fil-ħsieb ħieles. Iż-żgħażaġh riedu li l-kreattività ma tinħonoqx mir-rigidità tradizzjonali u kultant diskriminatorja. Madwar id-dinja nibtu movimenti ribelli li riedu bidla kbira fil-ħsieb. Kien żmien il-Beatles, il-Hippies u l-Flower Power. F'pajjiżna, dan ir-rinaxximent modern tal-ħsieb heġġeġ lill-kittieba żgħażaġh li, filwaqt li jimirfu f'metodi ħielsa permezz tal-Moviment Qawmien Letterarju, ikomplu jagħtu spinta lill-ilsien Malti li kien għadu meqjus minn ħafna bħala sekondarju. Fost il-ħafna żgħażaġh imsieħba f'dan il-Moviment kien hemm xebba waħda, Doreen Micallef. Fi żmien meta l-mara ftit kont issibha f'oqsma pubbliċi, leħinha favur il-mara kien sinifikanti. Micallef kienet l-ewwel poetessa Maltija li kitbet bil-vers ħieles.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta tagħti tagħrif generali fuq era ġdida

- a) fil-politika Maltija.
- b) fil-letteratura Maltija.
- ċ) fid-drawwiet Maltin.

2. Il-Moviment il-ġdid kien favur

- a) il-kreattività artistika.
- b) it-tradizzjoni letterarja.
- ċ) id-diskriminazzjoni sesswali.

3. L-ismijiet tal-Beatles, il-Hippies u l-Flower Power huma assoċjati ma' movimenti

- a) ribelli.
- b) tradizzjonali.
- ċ) diskriminatorji.

4. L-effetti tal-bidliet fid-dinja wasslu wkoll biex f'Malta tas-sittinijiet

- a) jissaħħaħ l-ilsien Malti.
- b) jinħoloq moviment politiku ġdid.
- ċ) jinbtu gruppi muzikali ġodda.

5. Doreen Micallef semmgħet lehinha

- a) favur il-ħajja pubblika.
- b) favur il-mara.
- ċ) favur is-soċjetà Maltija.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti?** Il-kandidat jagħzel **L-ambjent tad-dar JEW L-edukazzjoni.**

L-ambjent tad-dar

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-ambjent tad-dar. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Fejn tippreferi li jkollok id-dar tiegħek: f'belt jew f'raħal? Għaliex?
- X'tippreferi: tgħix f'dar kbira jew f'dar żgħira? Għaliex?
- Liema hija l-aktar kamra għal qalbek fid-dar fejn toqgħod illum? Għaliex?
- Kif tippreferi tarma l-ambjent tad-dar, fuq stil modern jew fuq stil antik? Għaliex?
- X'jagħmel ambjent tad-dar sabiħ jew ikrah? Għaliex taħseb hekk?

JEW

L-edukazzjoni

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-edukazzjoni. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex hija importanti l-edukazzjoni għall-bniedem?
- Minn fejn għandha tibda l-ewwel l-edukazzjoni? Għaliex?
- Taħseb li bniedem edukat huwa biss dak li jkollu ħafna ċertifikati akkademiċi? Għaliex taħseb hekk?
- Għaliex għandu jkun hemm rabta bejn l-edukazzjoni u d-dinja tax-xogħol?
- Għaliex illum il-ġurnata huwa importanti li persuna tibqa' titgħallem tul ħajjitha kollha?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ġużè Muscat Azzopardi.**

It-tagħlim tal-lingwi barranin

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** it-tagħlim tal-lingwi barranin.

Wara, l-eżaminatur isaqsni dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Għaliex hu importanti li wiehed jitgħallem xi lingwi barranin?
- ii. Kif nistgħu nitgħallmu lingwa barranija?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġużè Muscat Azzopardi

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ġużè Muscat Azzopardi.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 19 u 20 jew 1853-1927)
- ii. Għal xiex inhu magħruf l-aktar? (ir-rumanzi)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	27 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 2A

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

Il-Ġenerazzjoni tal-Iskart f'Malta

Ċifri tal-Eurostat jindikaw li Malta tiġġenera madwar 621 kilogramma ta' skart domestiku fis-sena għal kull persuna. Dan huwa ammont ferm ogħla mill-medja Ewropea ta' 483 kilogramma kull persuna. Infatti Malta tinsab fir-raba' post fost il-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea li l-iktar li jiġġeneraw skart.

Dawn iċ-ċifri juruna li għad baqa' xi jsir. Jekk mhux se nkunu aħna, iċ-ċittadini, li nibdew nagħtu sehemna biex intaffu dawn il-problemi, se nispiċċaw f'sitwazzjoni fejn il-problemi tal-iskart se jirkbuna u jista' jkun tard wisq biex nagħxxu b'mod sostenibbli.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

L-ambjent tad-dar JEW l-edukazzjoni

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ġużè Muscat Azzopardi

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCĪPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	27 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 2B

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitolbok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbeż il-minuta.

Jagħlaq il-'Parparellu' ta' Londra

Joseph Pace kien ilu jgħix l-Ingilterra 23 sena meta fetaħ hanut f'Londra. Dejjem kellu l-ħsieb li jiftaħ hanut b'ikel Malti. U hekk għamel ... imma wara erba' snin biss, kellu jagħlqu minħabba li, kif stqarr fuq Facebook, kien jeħtieġlu jibdel in-negozju. Pace, filwaqt li rringrazzja lill-klijenti numerużi tiegħu, tella' xi ritratti tal-vevtrina mimlija prodotti bħal pastizzi, timpana, ħobż biż-żejt, pastini tal-lewż u qagħaq tal-għasel. Temm jgħid li l-isem tal-hanut kien proprju l-laqam ta' missieru u sostna li kieku dan kien għadu ħaj, żgur li kien ikun kburi bih.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tas-smigh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Il-Mużew Nazzjonali tal-Arti Kontemporanja, jew kif inhu magħruf fil-qosor il-Mużew tal-Muża, ġie inawgurat fl-10 ta' Novembru 2018. Jinsab fil-Berġa tal-Italja, fil-Belt, wara li ġiet irrestawrata u attrezzata apposta minn Heritage Malta, bl-għajjnuna ta' entitajiet u esperti barranin, b'investiment ta' €10 miljun. Fil-mużew hemm kollezzjoni ta' aktar minn 20,000 opra artistika.

Dan il-proġett beda fl-2011 u parti mill-ispiza tħallset minn fondi tal-Unjoni Ewropea. L-isem Muża ngħata lill-mużew kemm minħabba l-figuri klassiċi mill-mitoloġija Griega li hemm fih kif ukoll għaliex il-post għandu jnissel ispirazzjoni artistika f'dawk li jżuruh. Żgur li dan il-mużew ser joffri esperjenza kulturali unika lil min iżuru.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegġbiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegġbiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Il-proġett tal-Mużew tal-Muża sewa

- a) €20,000.
- b) €10,000.
- ċ) €10 miljun.

2. L-Unjoni Ewropea ffinanzjat

- a) il-proġett kollu tar-restawr.
- b) parti mill-flus tal-proġett tar-restawr.
- ċ) biss il-kollezzjoni tal-opri artistici.

3. Il-mużew infetaħ ufficjalment

- a) fl-2018.
- b) fl-2011.
- ċ) fl-2000.

4.

- a) Il-Gvern Malti
- b) Heritage Malta
- ċ) L-Unjoni Ewropea
ħadu ħsieb jirrangaw il-Berġa tal-Italja biex setgħet tilqa' fiha l-Mużew tal-Muża.

5. L-għażla tal-isem Muża sar bil-ħsieb li

- a) jħajjar aktar artisti Maltin jaqgħmlu opri artistici.
- b) jgħallem l-arti Griega lil min iżur il-Mużew.
- ċ) jiġbed aktar turisti lejn il-Belt Valletta.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel **Il-kura tas-saħħa JEW Iż-żgħożija.****

Il-kura tas-saħħa

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-kura tas-saħħa. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex taħseb li l-bniedem għandu jieħu ħsieb saħħtu?
- Jgħidu li t-tip ta' ikel li nieklu għandu sehem importanti fil-ħarsien u l-kura ta' saħħitna. Għaliex?
- L-eżercizzju fiżiku hu importanti fil-ħarsien u l-kura ta' saħħitna. Kif jgħinna dan?
- Int x'tagħmel biex tieħu ħsieb saħħtek?
- Taħseb li l-poplu Malti huwa konxju ta' saħħtu? Għaliex?

JEW

Iż-żgħożija

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** iż-żgħożija. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Taħseb li iż-żgħażaġħ tal-lum għandhom ħin biżżejjed biex igawdu iż-żgħożija tagħhom? Għaliex?
- X'taħseb li huma d-drittijiet u d-dmirijiet li iż-żgħażaġħ għandhom lejn il-pajjiż li jkunu qed jgħixu fih?
- Jingħad li iż-żgħażaġħ matul iż-żgħożija tagħhom ikunu moħħ ir-riħ u irresponsabbli. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Iż-żgħożija taf tkun kerha jew sabiħa. X'jagħmel iż-żgħożija sabiħa jew kerha?
- X'jista' jsir biex iż-żgħażaġħ u l-adulti jifhmu aktar lil xulxin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel Il-Malti safi JEW Ġużè Aquilina.**

Il-Malti Safi

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-Malti safi.

Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. X'kien il-ħsieb ewlieni ta' dawk li ħadmu sabiex ikollna Malti safi? Kemm taħseb li dan il-ħsieb jagħmel sens meta tikkonsidra l-iżvilupp storiku ta' kif żviluppa l-sienja?
- ii. Lingwa tibqa' ħajja sakemm jibqa' jużaha l-poplu u għalhekk tibqa' taġġorna ruħha wkoll billi tagħmel tagħha kliem ta' nisel barrani. Kemm taqbel ma' dan meta tikkunsidrah fid-dawl tal-Malti safi?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġużè Aquilina

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ġużè Aquilina.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (seklu 20 jew 1911-1997)
- ii. Għal xiex inhu magħruf l-aktar? (id-dizzjunarju, l-istudju tal-Malti)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spicċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	27 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 2B

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

Jagħlaq il-'Parparellu' ta' Londra

Joseph Pace kien ilu jgħix l-Ingilterra 23 sena meta fetaħ ħanut f'Londra. Dejjem kellu l-ħsieb li jiftaħ ħanut b'ikel Malti. U hekk għamel ... imma wara erba' snin biss, kellu jagħlqu minħabba li, kif stqarr fuq Facebook, kien jeħtiegħu jibdel in-negozju. Pace, filwaqt li rringrazzja lill-klijenti numerużi tiegħu, tella' xi ritratti tal-vevtrina mimlija prodotti bħal pastizzi, timpana, ħobż biż-żejt, pastini tal-lewż u qagħaq tal-għasel. Temm jgħid li l-isem tal-ħanut kien proprju l-laqam ta' missieru u sostna li kieku dan kien għadu ħaj, żgur li kien ikun kburi bih.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-kura tas-saħħa JEW Iż-żgħożija

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-Malti safi JEW Ġużè Aquilina

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	27 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 2Ċ

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjed. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

Fr Hilary - Il-Patri tal-Futbol Malti

Għal ħafna, Father Hilary Tagliaferro hu sinonimu mal-Millennium Chapel, dik ir-roqgħa mqaddsa, siekta u kalma qalb il-ġungla kaotika ta' Paceville. Hawn min jiftakru attiv fil-Caritas, jgħin fir-riabilitazzjoni ta' dawk li jiddependu mid-droga. Min għalaq il-35 sena jiftakru fuq ix-xandir jikkummenta fil-manifestazzjonijiet sportivi ewlenin Ewropej u dinjija. Fi tfulitu, ħabb il-futbol u kien il-kaptan tat-tim tal-iskola ta' Ħal Tarxien fejn trabba. Kellu kapacità li wiret mingħand nannuh, Ġużè Tagliaferro, attakkant prominenti ta' qabel l-Ewwel Gwerra. Ta' 16-il sena ngħaqad mal-Patrijiet Agostinjani li kienu r-ruħ ta' raħal twelidu.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Fost l-aqwa opri artistici li jinsabu fil-Konkatedral ta' San Ġwann, il-pittura tal-Caravaggio, *Il-Qtugħ ir-Ras ta' San Ġwann il-Battista*, hija l-aktar waħda magħrufa. Hija l-akbar pittura li l-imgħallem tal-kjaroskur qatt għamel fuq it-tila u hija l-unika waħda li ġġib il-firma tiegħu. Din l-opra tinsab fl-Oratorju għax għal hemm kienet maħsuba. Il-kwadru ġie rrestawrat lejn l-aħħar tad-disgħinijiet f'Firenze.

Teżori oħra li jagħnu lil San Ġwann huma l-irħamijiet tal-oqbra fin-navi tal-knisja li fihom indifnu kavallieri distinti. Aktar ma l-mejjet kien ikun imlaħħaq, aktar kien jindifen qrib l-artal magġur. Il-monumenti huma mzejna bl-eraldika tal-familja tal-midfun kif ukoll b'xeni u simboli ta' xi rebħa li jkun baqa' msemmi għaliha l-mejjet.

L-eżaminatur jgħid: Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegġbiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegġbiet se naqrahomlok darbtejn.

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta tittratta tema

- a) reliġjuża.
- b) storika.
- ċ) artistika.

2. Liema waħda minn dawn **ma taqbilx** mal-informazzjoni mogħtija fis-silta:

- a) il-kwadru tal-Caravaggio qatt ma ħalla Malta.
- b) il-kwadru huwa l-uniku wieħed iffirmit mill-pittur magħruf.
- ċ) Il-kwadru jinsab fil-post oriġinali li għalih inġoloq.

3. L-oqbra li jinsabu f'San Ġwann huma ta'

- a) politiċi Maltin distinti.
- b) kavallieri magħrufa.
- ċ) artisti kbar.

4. Kont tindifen qrib l-altar prinċipali tal-Konkatidral kieku kont

- a) tokkupa kariga għolja.
- b) għani u karitattiv.
- ċ) irbaħt xi battalja importanti.

5. L-oqbra fin-navi huma mzejna

- a) b'xeni ta' Malta fejn kien jgħix il-midfun.
- b) b'xeni mill-ħajja ta' San Ġwann il-Battista.
- ċ) bl-arma tal-familja tal-midfun.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel **Ix-xiri JEW L-ambjent naturali**.**

Ix-xiri

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq ix-xiri.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli l-kandidat iwieġeb:

- Kif tħobb tixtri l-aktar: billi tmur fil-ħwienet jew billi tixtri *online*, saħansitra minn siti barranin? Għaliex?
- X'inhuma l-vantaġġi u l-iżvantaġġi li tixtri *online*?
- Int tixtri li jkollok bżonn biss jew tixtri affarijiet biex tgħid li xtrajthom mingħajr ma jkollok bżonnhom? Għaliex?
- Bosta jgħidu li x-xiri jista' jsir vizzju bħal kull vizzju ieħor li diffiċli toħroġ minnu. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Bosta jishqu li jekk tixtri *online* tista' tnaqqas il-kummerċ mill-ħwienet. Tahseb li għandhom raġun jgħidu hekk? Għaliex?

JEW

L-ambjent naturali

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq l-ambjent naturali.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- X'tifhem b'*ambjent naturali*?
- Għaliex huwa importanti l-ambjent naturali fil-ħajja tal-bniedem?
- X'tahseb li huma r-responsabilitajiet ta' kull individwu lejn l-ambjent naturali?
- Kif jista' l-bniedem ifixkel l-ambjent naturali?
- Aħna l-Maltin qegħdin nagħmlu biżżejjed biex inħarsu l-ambjent naturali tagħna? Għaliex?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel Il-bilingwiżmu JEW Ġan Franġisk Agius De Soldanis.**

Il-bilingwiżmu

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq il-bilingwiżmu.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. X'tifhem bil-kelma *bilingwiżmu*?
- ii. Għaliex huwa importanti l-bilingwiżmu (Malti u Ingliz) għalina l-Maltin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġan Franġisk Agius de Soldanis

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq Ġan Franġisk Agius De Soldanis.**

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (seklu 18 jew 1712-1770)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Ġan Franġisk Agius de Soldanis għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (dizzjunarju, l-ewwel grammatika stampata, djalogi)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	27 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 2Ċ

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

Fr Hilary - Il-Patri tal-Futbol Malti

Għal ħafna, Father Hilary Tagliaferro hu sinonimu mal-Millennium Chapel, dik ir-roqgħa mqaddsa, siekta u kalma qalb il-ġungla kaotika ta' Paceville. Hawn min jiftakru attiv fil-Caritas, jgħin fir-riabilitazzjoni ta' dawk li jiddependu mid-droga. Min għalaq il-35 sena jiftakru fuq ix-xandir jikkummenta fil-manifestazzjonijiet sportivi ewlenin Ewropej u dinjija.

Fi tfulitu, ħabb il-futbol u kien il-kaptan tat-tim tal-iskola ta' Ħal Tarxien fejn trabba. Kellu kapacità li wiret mingħand nannuh, Ġuzè Tagliaferro, attackant prominenti ta' qabel l-Ewwel Gwerra. Ta' 16-il sena ngħaqad mal-Patrijiet Agostinjani li kienu r-ruħ ta' raħal twelidu.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Ix-xiri JEW L-ambjent naturali

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-bilingwiżmu JEW Ġan Franġisk Agius De Soldanis

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDRARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDRARJA
SESSJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	28 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 3A

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

IL-KAPPARA

Il-kappara tinsab f'kull pajjiż li jmiss mal-Mediterran. L-akbar produtturi tal-kappar huma l-Marokk u t-Turkija. Ħafna jsostnu li hija pjanta tropikali li rnexxielha taddatta ruħha sewwa għall-klima Mediterranja. F'Malta nqisuha bħala pjanta komuni u l-frotta tagħha tidhol f'bosta platti. Il-kappara tiflaħ għal temperaturi għoljin ħafna fis-sajf, 'il fuq minn 40 grad Celsius, imma tbatu fix-xitwa. Tikber fix-xquq tal-blat u f'postijiet li ma jintlaħqux malajr bħas-swar fejn tagħmel ħsarat kbar lill-ġebela. Titnissel faċilment permezz taż-żerriegħa li tiehu bejn erba' u sitt ġimgħat biex tniġbet.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Il-Karrakka Sant' Anna kellha partijiet minnha miksija bi pjanċi taċ-ċomb u ekwipaġġ ta' 500 baħri. Kienet bastiment tal-gwerra tas-seklu 16, li kien varat fil-21 ta' Diċembru 1522, jum biss qabel it-tluq tal-Ordni minn Rodi. Fuqha kellha forġa u tliet ħaddieda biex isewwu l-armi fuq il-baħar, barra l-fran u l-mithna tal-qamħ għall-produzzjoni tal-ħobż frisk abbord. Għadd ta' qsari f'kaxxi tal-injam kienu mdendla mat-twieqi tal-poppa biex iżejnu. Il-Karrakka tibqa' magħrufa għall-50 kanun li kellha mad-dawra. Fl-1531, waħidha rnexxielha taqbad flotta ta' 25 bastiment Ottoman. Għamlet żmien tintuża għall-ġarr tal-qamħ minn Sqallija u kienet tghabbi mad-900 tunnellata f'safra waħda. Fl-1540, wara tmintax-il sena servizz, il-Karrakka ġiet żarmata u abbandunata fuq ordni tal-Gran Mastru De Homedes.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta hija fuq

- a) mara qaddisa.
- b) l-Ordni ta' San Ġwann.
- ċ) biċċa tal-gwerra.

2. Nistgħu ngħidu li l-Karrakka kienet maħsuba biex iddum fuq il-baħar għax

- a) kellha ekwipaġġ kbir.
- b) kellha l-faċilità li taqhmel l-ikel tagħha u ssewwi l-armi.
- ċ) kellha ħafna kanuni.

3. Biex isebbħu d-dehra tagħha, l-Karrakka kellha

- a) kisja ta' pjanċi taċ-ċomb.
- b) kaxxi bil-qsari mal-poppa.
- ċ) forġa, fran u mitħna.

4. Meta kienet iġġorr il-qamħ kienet tesa'

- a) 900 tunnellata.
- b) 50 tunnellata.
- ċ) 500 tunnellata.

5. Liema waħda minn dawn **taqbel** mas-silta:

- a) Il-Karrakka nqabdet minn flotta ta' 25 bastiment Ottoman.
- b) Meta ma kellhomx bżonnha aktar, il-Kavallieri warrbuha.
- ċ) Is-Sant'Anna għamlet aktar minn 30 sena servizz fil-flotta tal-Ordni.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel L-ivvjaġġar JEW L-edukazzjoni.**

L-ivvjaġġar

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** L-ivvjaġġar. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex jivvjaġġa l-bniedem tal-lum?
- Xi jfisser l-ivvjaġġar għalik? Għaliex?
- F'liema pajjiżi tixtieq tmur? Għaliex?
- B'liema mezz ta' trasport tippreferi tivvjaġġa l-aktar? Għaliex?
- Il-biża' mit-terroriżmu taħseb li affettwa l-ivvjaġġar tal-Maltin? Għaliex taħseb hekk?

JEW

L-edukazzjoni

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** L-edukazzjoni. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex hija importanti l-edukazzjoni għall-bniedem?
- Minn fejn għandha tibda l-ewwel l-edukazzjoni? Għaliex?
- Taħseb li bniedem edukat huwa biss dak li jkollu ħafna ċertifikati akkademiċi? Għaliex taħseb hekk?
- Għaliex għandu jkun hemm rabta bejn l-edukazzjoni u d-dinja tax-xogħol?
- Għaliex illum il-gurnata huwa importanti li persuna tibqa' titgħallem tul ħajjitha kollha?

ZERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħżel Il-bilingwiżmu JEW Ġan Anton Vassallo.**

Il-bilingwiżmu

Jekk il-kandidat jagħżel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-bilingwiżmu. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. X'tifhem bil-kelma *bilingwiżmu*?
- ii. Għaliex huwa importanti l-bilingwiżmu (Malti u Ingliz) għalina l-Maltin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġan Anton Vassallo

Jekk il-kandidat jagħżel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ġan Anton Vassallo.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien ghex? (seklu 19 jew 1817-1868)
- ii. Għal xiex inhu magħruf l-aktar? (għall-poeżiji, għall-kitba ta' *Il-Ġifen Tork*)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	28 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 3A

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

IL-KAPPARA

Il-kappara tinsab f'kull pajjiż li jmiss mal-Mediterran. L-akbar produtturi tal-kappar huma l-Marokk u t-Turkija. Ħafna jsostnu li hija pjanta tropikali li rnexxielha taddatta ruħha sewwa għall-klima Mediterranja. F'Malta nqisuha bħala pjanta komuni u l-frotta tagħha tidhol f'bosta platti. Il-kappara tiflaħ għal temperaturi għoljin ħafna fis-sajf, 'il fuq minn 40 grad Celsius, imma tbat i fix-xitwa. Tikber fix-xquq tal-blat u f'postijiet li ma jintlaħqux malajr bħas-swar fejn tagħmel ħsarat kbar lill-ġebela. Titnissel faċilment permezz taż-żerriegħa li tiehu bejn erba' u sitt ġimgħat biex tniġbet.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

L-ivvjagġar JEW L-edukazzjoni

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-bilingwiżmu JEW Ġan Anton Vassallo

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDRARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDRARJA
SESSJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	28 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 3B

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitolbok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

Is-saħħa mentali

Li wieħed jieħu ħsieb saħħtu, kemm fiżika kif ukoll emozzjonali, għandha dejjem tkun prijorità. Dan isir jekk jinstab biżżejjed ħin għall-mistrieħ u l-irqad, u tinzamm dieta bbilancjata, fost l-oħrajn. Dawn iżidu l-kapaċità li wieħed ikampa mal-istress tal-ħajja. Huwa meħtieġ li wieħed iżomm ruħu okkupat billi jipparteċipa f'attivitajiet ta' divertiment jew jipprattika xi passatemp. Il-ħin mal-familja jgħin biex ma tibqax taħseb fuq il-problemi tax-xogħol wara li tkun temmejt il-gurnata; barra li hemm wieħed isib fejn jiftaħ qalbu ma' xi hadd li jafda.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

The Incredibles huwa l-ewwel film Amerikan ta' Walt Disney maħdum kollu kemm hu bil-kompjuter u dirett minn Brad Bird. L-istorja tittratta familja ta' supereroj li minħabba l-liġi ma setgħux jinqdew bil-poteri tagħhom biex jgħinu lin-nies. Izda din l-għajnuna ma kinitx tirnaxxilhom għalkollox minħabba li l-għawġ dejjem jiġri warajhom. Il-film intwera għall-ewwel darba fis-27 ta' Ottubru 2004 fil-festival tal-films ta' Londra. Mar tajjeb fis-swali u għamel mas-633 miljun dollaru. Il-kritiċi kellhom kliem ta' tifhir għalih u saħansitra rebaħ għadd ta' premjijiet prestigjużi fosthom il-Hugo Award għall-aħjar film bi preżentazzjoni drammatika. Fil-15 ta' Ġunju tal-2018 ħareġ it-tieni film li kompla fejn ħalla l-ewwel wieħed.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. *The Incredibles* huwa film speċjali għaliex

- a) idderiġieħ direttur famuż.
- b) huwa film Amerikan.
- ċ) hu produzzjoni kompjuterizzata.

2. Il-ġrajja tal-film tittratta l-ħajja ta' kuljum ta' familja

- a) normali.
- b) speċjali.
- ċ) spazjali.

3. Nistgħu ngħidu li l-film kien popolari fis-swali taċ-ċinema għax

- a) intwera fil-festival tal-films ta' Londra.
- b) daħħal mas-633 miljun dollaru.
- ċ) il-kritiċi tal-films faħħruh ħafna.

4. Il-film rebaħ premju prestigjuż għall-

- a) istorja oriġinali tiegħu.
- b) karattri speċjali li ppreżenta.
- ċ) mod drammatiku kif ġie ppreżentat.

5. It-tieni film li ħareġ kellu storja

- a) li ssegwi lil tal-ewwel.
- b) differenti minn tal-ewwel.
- ċ) simili għal tal-ewwel.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel Il-ġrajjet kurrenti JEW L-ambjent tad-dar.**

Il-ġrajjet kurrenti

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq il-ġrajjet kurrenti.** Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- X'tifhem bi ġrajjet kurrenti? Agħti xi eżempju.
- Għaliex huwa importanti li wieħed ikun aġġornat mal-ġrajjet kurrenti?
- Liema taħseb li huma dawk il-ġrajjet kurrenti li l-aktar jiġbdu l-attenzjoni taż-żgħażaġh?
- Liema huma l-mezzi tax-xandir li jwasslulna l-ġrajjet kurrenti?
- X'funzjoni u responsabilità għandhom il-mezzi ta' komunikazzjoni fejn jidhlu ġrajjet kurrenti?

JEW

L-ambjent tad-dar

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq l-ambjent tad-dar.** Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Liema hija l-aktar kamra għal qalbek fid-dar li tgħix fiha? Għaliex hija daqshekk għal qalbek?
- Fejn tippreferi tgħix f'dar kbira jew f'dar żgħira? Għaliex?
- Tippreferi tgħix f'dar b'ħafna sulari jew waħda b'sular wieħed? Għaliex?
- Kif tippreferi tarma l-ambjent tad-dar, fuq stil modern jew fuq stil antik?
- Fil-fehma tiegħek, x'jagħmel ambjent tad-dar sabiħ jew ikrah?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se nġhadu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt?** Il-kandidat jagħzel **Il-Malti Safi JEW Dun Karm Psaila.**

Il-Malti Safi

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-Malti safi. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Spjega x'tifhem meta ngħidu *Malti safi*.
- ii. L-ilsien Malti hu dak li hu minħabba l-influwenza lessikali u morfologika li kellu minn ilsna barranin. Kemm taħseb li tagħmel sens l-idea ta' Malti safi meta nafu b'dan?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Dun Karm Psaila

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Dun Karm Psaila.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 19 u 20 jew 1871-1961)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Dun Karm Psaila għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (il-kitba tal-*Innu Malti*, poeżiji, dizzjunarju)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spicċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	28 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 3B

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

Is-saħħa mentali

Li wieħed jieħu ħsieb saħħtu, kemm fiżika kif ukoll emozzjonali, għandha dejjem tkun prijorità. Dan isir jekk jinstab biżżejjed ħin għall-mistrieħ u l-irqad, u tinżamm dieta bbilancjata, fost l-oħrajn. Dawn iżidu l-kapaċità li wieħed ikampa mal-istress tal-ħajja. Huwa meħtieġ li wieħed iżomm ruħu okkupat billi jipparteċipa f'attivitajiet ta' divertiment jew jipprattika xi passatemp. Il-ħin mal-familja jgħin biex ma tibqax taħseb fuq il-problemi tax-xogħol wara li tkun temmejt il-ġurnata; barra li hemm wieħed isib fejn jiftaħ qalbu ma' xi hadd li jafda.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-ġrajjet kurrenti JEW L-ambjent tad-dar

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-Malti Safi JEW Dun Karm Psaila

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDRARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDRARJA
SESSJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	28 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 3Ċ

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbeż il-minuta.

L-ORIGNI TAL-LOGĦOB OLIMPIKU

Kompetizzjoni bejn għadd ta' dixxiplini, magħrufa bħala l-Logħob Olimpiku, kienet tinzamm fil-Greċja tal-Qedem. Fost id-dixxiplini kien hemm it-tellieqa, il-lotta, il-boxing u t-tfiġh tad-disku, li jixhdu l-influenza dominanti li l-kultura militari kellha fuq l-isport. Skont il-leġġenda, kien Erkole li bdieha, bħala sinjal ta' ringrazzjament lil alla Żews, wara li wettaq sebgħa mit-tnax-il sfida iebsa li kellu jagħmel. Kienet tinzamm fir-rahāl ċkejken ta' Olimpja kull erba' snin u żviluppat f'ċelebrazzjoni tal-eċċellenza individwali, tal-varjetà kulturali u artistika tal-kultura Griega u, fuq kolloxx, f'okkażjoni biex tiġi onorata l-aqwa divinità.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smiġh.**

(Total: 2 marki)

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Magħruf ukoll bħala l-Amfiteatru Flavjan, il-Kolossew jinsab fil-qalba tal-Belt Qaddisa u huwa l-akbar amfiteatru li qatt inbena. Beda jinbena fis-sena 72 WK u tlesta tmien snin wara. Huwa stmat li jesa' mat-80 elf spettatur. Barra l-ġlidiet bejn il-gladjaturi, fil-Kolossew kienu jsiru wkoll parati militari u jittellgħu drammi msejsa fuq il-mitoloġija. Fil-Medju Evu, spiċċa jilqa' l-foqra ta' Ruma, bħala fortizza u kwartieri ta' Ordni reliġjuż. Maż-żmien, dan il-monument ikoniku Ruman, ġarrab għadd ta' ħsarat ikkawżati kemm minn terremoti kif ukoll minn vandalizmu u serq. Illum il-Kolossew hu meqjus bħala wieħed mill-għeġubijiet tad-dinja u xbieha tiegħu tinsab fuq il-munita tal-ewro tal-verżjoni Taljana.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahamlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Il-Kolossew jinsab

- a) barra minn Ruma.
- b) fiċ-ċentru tal-Italja.
- ċ) fiċ-ċentru ta' Ruma.

2. Dan il-bini dam jinbena

- a) 8 snin.
- b) 80 sena.
- ċ) 72 sena.

3. Biex jiddeverti l-poplu, fil-Kolossew kienu jiġu organizzati

- a) reċti fuq l-allat tal-qedem.
- b) tlielaq biż-żwiemel.
- ċ) battalji militari.

4. Maż-żmien dan il-monument ġarrab għadd ta' ħsarat riżultat ta'

- a) difetti fil-binja originali.
- b) kawżi naturali u vandalizmu.
- ċ) pedamenti dgħajfa.

5. Xhieda li l-Kolossew huwa monument ikoniku Taljan hija

- a) li jinsab fuq l-ewro tal-verżjoni tal-Italja.
- b) li kien wieħed mill-akbar għegubijiet tad-dinja.
- ċ) li nbena mill-Imperatur Flavjan.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel **Il-kura tas-saħħa JEW Id-divertiment.****

Il-kura tas-saħħa

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq il-kura tas-saħħa.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex taħseb li l-bniedem għandu jieħu ħsieb saħħtu?
- Jgħidu li t-tip ta' ikel li nieklu għandu sehem importanti fil-ħarsien u l-kura ta' saħħitna. Għaliex?
- L-eżerċizzju fiżiku hu importanti fil-ħarsien u l-kura ta' saħħitna. Kif jgħinna dan?
- Int x'taġmel biex tieħu ħsieb saħħtek?
- Taħseb li l-poplu Malti huwa konxju ta' saħħtu? Għaliex?

JEW

Id-divertiment

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq id-divertiment.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Int kif tħobb tiddeverti l-aktar?
- Kif issib ħin fil-ġurnata tiegħek għad-divertiment?
- Il-bniedem bix-xogħol biss u mingħajr divertiment jinħakem minn ansjetà u stress. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Taħseb li t-tip ta' divertiment li jfittxu ż-żgħażaġh huwa differenti minn dak li jfittxu l-adulti? Għaliex taħseb hekk?
- X'taħseb dwar il-postijiet ta' divertiment għaż-żgħażaġh li għandna f'pajjiżna?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ġużè Aquilina.**

It-tagħlim tal-lingwi barranin

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** it-tagħlim tal-lingwi barranin.

Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Ghaliex hu importanti li wiehed jitgħallem xi lingwi barranin?
- ii. Kif nistgħu nitgħallmu lingwa barranija?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġużè Aquilina

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ġużè Aquilina.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien ghex? (seklu 20 jew 1911-1997)
- ii. Għal xiex inhu magħruf l-aktar? (id-dizzjunarju, l-istudju tal-Malti)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spicċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	28 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 3Ċ

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

L-ORĠNI TAL-LOGHOB OLIMPIKU

Kompetizzjoni bejn għadd ta' dixxiplini, magħrufa bħala l-Logħob Olimpiku, kienet tinzamm fil-Greċja tal-Qedem. Fost id-dixxiplini kien hemm it-tellieqa, il-lotta, il-boxing u t-tfigħ tad-disku, li jixhdu l-influenza dominanti li l-kultura militari kellha fuq l-isport. Skont il-leggenda, kien Erkole li bdieha bħala sinjal ta' ringrazzjament lil alla Żews, wara li wettaq sebgħa mit-tnax-il sfida iebsa li kellu jagħmel. Kienet tinzamm fir-raġal ċkejken ta' Olimpja kull erba' snin u żviluppat f'ċelebrazzjoni tal-eċċellenza individwali, tal-varjetà kulturali u artistika tal-kultura Griega u, fuq kollox, f'okkażjoni biex tiġi onorata l-aqwa divintà.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-kura tas-saħħa JEW Id-divertiment

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ġużè Aquilina

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

■ ■ ■

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	29 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 4A

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbeż il-minuta.

IL-WERAQ TAL-BANANA

Is-sigra tal-banana tagħmel weraq kbir li huwa flessibbli ħafna u ma jagħmilx ilma. Minhabba dawn il-kwalitajiet, f'bosta pajjiżi Asjatiċi, dan il-weraq jintuża biex isiru l-platti u r-riċipjenti li fihom jiġi servut l-ikel. Fin-Nofsinhar tal-Indja hemm id-drawwa li l-platti tradizzjonali jisservew fil-weraq tal-banana li jista' wkoll jitnixxef biex isiru t-tazzi u l-kontenituri għall-ikel likwidu bħal sopop u brodijiet. Fl-Indoneżja, il-weraq jintuża wkoll biex fih jissajjar l-ikel fuq il-ħatab. Hekk, il-laħam għax-xiwi jitgerbeeb f'werqa tal-banana li, barra li ma tħallix jinħaraq, tagħtih ukoll togħma ħelwa.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se nġhadu għat-taqsima tas-smigh.**

(Total: 2 marki)

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Il-Kolossu ta' Rodi kienet statwa ġganteska ta' Helios, alla xemx, imwaqqfa fis-sena 280 QK fid-daħla tal-port ta' Rodi. Kienet għolja mat-33 metru u saret bħala ringrazzjament lil Helios talli l-gżira ma waqgħetx fl-assedju tat-305 QK. L-armi li tħallew mit-telliefa ddewbu u ntużaw fil-bini tal-istatwa. L-istatwa tal-Kolossu damet wieqfa 54 sena. Fis-sena 226 QK terremot qawwi ġarraf l-istatwa li waqgħet fuq l-art. It-terremot tqies bħala twissija tal-allat u għal madwar 800 sena l-fdalijiet baqgħu mhux mimsusa. Meta l-Għarab ħatfu Rodi fis-sena 653 WK, dewbu l-fdalijiet u bigħuhom lil negozjant Lhudi li uża mad-900 ġemel biex ġarrhom.

Fl-2015 tħabbar li kienet ser tinbena l-istatwa mill-ġdid. Madankollu sal-lum il-ġurnata għadu ma sar xejn.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegħibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. L-abitanti ta' Rodi bnew il-Kolossu bħala sinjal ta'

- a) gratitudini.
- b) twissija.
- ċ) sfida.

2. Il-Kolossu ma reġax twaqqaf wara t-terremot għax ir-Rodjani

- a) ma kellhomx biex.
- b) ma baqgħux jemmnu.
- ċ) beżgħu mill-allat.

3. Il-fdalijiet tal-Kolossu damu mitluqa fl-art għal madwar

- a) 280 sena.
- b) 54 sena.
- ċ) 800 sena.

4. Liema waħda minn dawn **taqbel** mat-tagħrif fis-silta:

- a) Il-Kolossu ta' Rodi ġġarraf minħabba maltempata.
- b) Kienu l-Għarab li ħelsu mill-fdalijiet tal-istatwa.
- ċ) L-istatwa reġgħet bdiet tinbena fl-2015.

5. Din is-silta titqies

- a) informattiva.
- b) argumentattiva.
- ċ) reliġjuża.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti?** Il-kandidat jagħzel **Ix-xiri JEW Iż-żgħożija.**

Ix-xiri

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq ix-xiri.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Int tħobb tixtri l-aktar billi tmur fil-ħwienet jew billi tixtri *online*, saħansitra minn siti barranin? Għaliex?
- X'inhuma l-vantaġġi u l-iżvantaġġi li tixtri *online*?
- Int tixtri li jkollok bżonn biss jew tixtri affarijiet biex tgħid li xtrajthom mingħajr ma jkollok bżonnhom? Għaliex?
- Bosta jgħidu li x-xiri jista' jsir vizzju bħal kull vizzju ieħor li diffiċli toħroġ minnu. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Bosta jaħsbu li jekk tixtri *online* tista' tnaqqas il-kummerċ mill-ħwienet. Taħseb li għandhom raġun jaħsbu hekk? Għaliex?

JEW

Iż-żgħożija

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq iż-żgħożija.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Taħseb li iż-żgħażaġħ tal-lum għandhom ħin biżżejjed biex igawdu iż-żgħożija tagħhom? Għaliex?
- X'inhuma d-drittijiet u d-dmirijiet li iż-żgħażaġħ għandhom lejn il-pajjiż li jkunu jgħixu fih?
- Jingħad li iż-żgħażaġħ matul iż-żgħożija tagħhom ikunu moħħ ir-riħ u irresponsabbli. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Iż-żgħożija taf tkun kerha jew sabiħa. X'jagħmel żgħożija sabiħa jew kerha?
- Għaliex taħseb li kultant iż-żgħażaġħ u l-adulti ma jifhmux lil xulxin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt?** Il-kandidat jagħżel **Il-Malti safi JEW Mikiel Anton Vassalli.**

Il-Malti Safi

Jekk il-kandidat jagħżel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-Malti safi. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Spjega x'tifhem meta ngħidu *Malti safi*.
- ii. L-ilsien Malti hu dak li hu minħabba l-influenza lessikali u morfologika li kellu minn ilsna barranin. Kemm taħseb li tagħmel sens l-idea ta' Malti Safi meta nafu b'dan?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftiehimx jew li bilkemm jinftiehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Mikiel Anton Vassalli

Jekk il-kandidat jagħżel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Mikiel Anton Vassalli.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 18 u 19 jew 1764-1829)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Mikiel Anton Vassalli għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (dizzjunarju, grammatika)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftiehimx jew li bilkemm jinftiehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	29 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 4A

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

IL-WERAQ TAL-BANANA

Is-sigra tal-banana tagħmel weraq kbir li huwa flessibbli ħafna u ma jagħmilx ilma. Minħabba dawn il-kwalitajiet, f'bosta pajjiżi Asjatiċi, dan il-weraq jintuża biex isiru l-platti u r-riċipjenti li fihom jiġi servut l-ikel. Fin-Nofsinhar tal-Indja hemm id-drawwa li l-platti tradizzjonali jisservew fil-weraq tal-banana li jista' wkoll jitnixxef biex isiru t-tazzi u l-kontenituri għall-ikel likwidu bħal sopop u brodijiet. Fl-Indoneżja, il-weraq jintuża wkoll biex fih jissajjar l-ikel fuq il-ħatab. Hekk il-laħam għax-xiwi jitgerbeb f'werqa tal-banana li, barra li ma tħallix jinħaraq, tagħtih ukoll togħma ħelwa.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Ix-xiri JEW Iż-żgħożija

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-Malti safi JEW Mikiel Anton Vassalli

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	29 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 4B

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

L-GHAQDA GREENPEACE

Il-Greenpeace hija organizzazzjoni mhux governattiva mifruxa f'39 pajjiż fid-dinja, bl-uffiċċju centrali f'Amsterdam, l-Olanda. Twaqqfet fl-1971 minn żewġ attivisti ambjentali, Irving u Dorothy Stowe. Il-missjoni tal-Greenpeace hija li tqajjem kuxjenza fuq kwistjonijiet ambjentali dinjin bħall-bidla fil-klima, deforestazzjoni, il-qbid tal-baleni u l-ingerija ġenetika, fost l-oħrajn. Bħala fondi hija tiddependi minn donazzjonijiet li tirċievi mit-3 miljun ruħ li jissapportjawha. Ma taċċettax flus mingħand gvernijiet, korporazzjonijiet jew partiti politiċi. Xi drabi l-azzjonijiet tagħha mhux dejjem kienu legali u attivisti tagħha ġieli spiċċaw weħlu multi kbar u anke ħabs.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Minkejja li nsejġulha rota, hija magħmula minn żewġ roti wara xulxin imwaħħla ma' qafas. Ir-rota dehret fl-Ewropa għall-aħħar tas-seklu 19 u sa mitt sena wara, kien hemm aktar minn biljun waħda jduru fit-toroq. Dan kien ferm aktar min-numru ta' karożzi li kien hemm. Matul iż-żmien, ftit li xejn kien hemm tibdil fil-kunċett ewlieni tar-rota. Madankollu fejn jidhru mudelli u materjali saru avvanzi kbar. Illum issib roti differenti għal skopijiet speċifiċi. Huwa interessanti li r-rota kellha impatt qawwi fuq is-soċjetà fil-qasam industrijali. Dan għaliex mekkaniżmi li ġew żviluppati għar-rota, bħall-ball bearings, roti bl-ispokes, u tyres tal-arja bdew jintużaw fuq il-karożzi li bdew isiru aktar popolari.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegġbiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegġbiet se naqrahamlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Ir-rota dehret fl-Ewropa

a) fl-1730.

b) fl-1885.

ċ) fl-1905.

2. Nafu li r-rota saret mezz popolari ta' trasport fi żmien qasir għax

a) it-toroq imtlew biha.

b) ftit li xejn inbidel il-kunċett tagħha.

ċ) kienet irħas mill-karozzi.

3. Fil-bini tar-roti, matul iż-żmien sar progress kbir fejn jidhlu

a) il-materjali.

b) il-qafas bażiku.

ċ) in-numru ta' roti.

4. Il-manifatturi tal-karozzi nqadew bl-invenzjoni tar-rota

a) billi użaw partijiet tagħha għall-karozzi tagħhom.

b) biex iħajru lin-nies jixtru l-karozzi tagħhom.

ċ) biex fasslu mudell għall-karozzi tagħhom.

5. Bl-invenzjoni tar-rota, is-soċjetà

a) marret 'il quddiem industrijalment.

b) batiet ekonomikament.

ċ) ma sofriet l-ebda impatt.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel L-ambjent naturali JEW L-edukazzjoni.**

L-ambjent naturali

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-ambjent naturali. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- X'tifhem meta ngħidu *ambjent naturali*?
- Għaliex huwa importanti l-ambjent naturali fil-ħajja tal-bniedem?
- X'inhuma r-responsabilitajiet ta' kull individwu lejn l-ambjent naturali?
- Kif jista' l-bniedem ikun ta' xkiel għall-ambjent naturali?
- Taħseb li qegħdin niproteġu l-ambjent naturali tal-Gżejjer Maltin biżżejjed? X'tipproponi li għandu jsir aktar?

JEW

L-edukazzjoni

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-edukazzjoni. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex hija importanti l-edukazzjoni għall-bniedem?
- Minn fejn għandha tibda l-ewwel l-edukazzjoni? Għaliex?
- Taħseb li bniedem edukat huwa biss dak li jkollu ħafna ċertifikati akkademiċi? Għaliex taħseb hekk?
- Għaliex għandu jkun hemm rabta bejn l-edukazzjoni u d-dinja tax-xogħol?
- Għaliex illum il-għurnata huwa importanti li persuna tibqa' titgħallem tul ħajjitha kollha?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħżel **Il-bilingwiżmu JEW Pietru Pawl Saydon.****

Il-bilingwiżmu

Jekk il-kandidat jagħżel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-bilingwiżmu. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. X'tifhem bil-kelma *bilingwiżmu*?
- ii. Għaliex huwa importanti l-bilingwiżmu (Malti u Ingliz) għalina l-Maltin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Pietru Pawl Saydon

Jekk il-kandidat jagħżel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Pietru Pawl Saydon.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien ghex? (seklu 20 jew 1895-1971)
- ii. Għal xiex inhu magħruf l-aktar? (it-traduzzjoni tal-Bibbja)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spicċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	29 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 4B

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

L-GHAQDA GREENPEACE

Il-Greenpeace hija organizzazzjoni mhux governattiva mifruxa f'39 pajjiż fid-dinja, bl-uffiċċju centrali f'Amsterdam, l-Olanda. Twaqqfet fl-1971 minn żewġ attivisti ambjentali, Irving u Dorothy Stowe. Il-missjoni tal-Greenpeace hija li tqajjem kuxjenza fuq kwistjonijiet ambjentali dinjin bħall-bidla fil-klima, deforestazzjoni, il-qbid tal-baleni u l-inginerija ġenetika, fost l-oħrajn. Bħala fondi hija tiddependi minn donazzjonijiet li tirċievi mit-3 miljun ruħ li jissapportjawha. Ma taċċettax flus mingħand gvernijiet, korporazzjonijiet jew partiti politiċi. Xi drabi l-azzjonijiet tagħha mhux dejjem kienu legali u attivisti tagħha ġieli spicċaw weħlu multi kbar u anke ħabs.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħżel **WAHDA** minn dawn it-temi:

L-ambjent naturali JEW L-edukazzjoni

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħżel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-bilingwiżmu JEW Pietru Pawl Saydon

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

...

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	29 ta' Marzu 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 4Ċ

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhru quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbeż il-minuta.

L-Iljunfanti

Hemm tliet speċi ta' ljunfanti: tnejn Afrikani u waħda Asjatika. Issibhom l-aktar qrib l-ilma fejn jinżlu jiffriskaw ruħhom. Jgħixu f'familja, bin-nisa u ż-żgħar tagħhom flimkien, imħarsa mill-bogħod mir-raġel. Il-frieħ idumu ma' djul ommhom sa tliet snin. L-iljunfanti jistgħu jgħixu fil-beraħ sa 70 sena. Huma jikkomunikaw bejniethom bis-sensi tax-xamm, is-smiġh, il-mess u l-ħars. Illum l-iljunfant hu meqjus bħala speċi vulnerabbli minħabba l-kaċċa illegali għat-teħid tal-avorju ta' snien. F'xi pajjiżi Asjatiċi, l-iljunfant jintuża bħala bhima tax-xogħol filwaqt li fl-imgħoddi kien attrazzjoni ewlenija fiċ-ċirkli li jduru l-Ewropa.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se nġhadu għat-taqsimha tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Ir-Renju tal-Arabja Sawdija jokkupa l-parti l-kbira tal-Penisola Għarbija. Dan il-pajjiż huwa l-akbar monarkija fil-Lvant Nofsani b'firxa ta' art ta' aktar minn 2 miljun kilometru kwadru li ħafna minnha hija deżerti u muntanji. F'dawn l-inħawi nstabu l-ewwel traċċi tal-eżistenza tal-bniedem fuq l-art fiż-żmien preistoriku. L-Arabja Sawdija hija wkoll meqjusa bħala l-benniena tal-Iżlam minħabba li tiġbor fiha l-aktar żewġ postijiet imqaddsa għall-Musulmani, Mekka u Medina. Il-popolazzjoni tal-pajjiż taqbeż it-33 miljun ruħ li minnhom madwar 8 miljuni huma barranin. Fl-1938 instab iż-żejt u minn dakinhar 'l hawn l-Arabja Sawdija saret it-tieni l-akbar pajjiż esportatur taż-żejt wara l-Istati Uniti. Il-lingwa uffiċjali tal-pajjiż hija l-Għarbi.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegġbiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegġbiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **ĦAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. L-Arabja Sawdija hija l-akbar pajjiż fil-Lvant Nofsani mmexxi minn

- a) sultan.
- b) president.
- ċ) parlament.

2. Ħafna mill-art tal-pajjiż hija

- a) abitata.
- b) baħar.
- ċ) diffiċli biex tgħix fiha.

3. Fl-Arabja Sawdija saru skoperti importanti marbutin

- a) mat-tmiem tad-dinosawri.
- b) mal-ħajja tal-bniedem preistoriku.
- ċ) mal-bidu tal-ħajja fuq l-art.

4. Dan il-pajjiż huwa stmat ħafna f'għajnejn il-Musulmani għax għandu

- a) monarkija.
- b) ż-żejt.
- ċ) rabta speċjali mar-reliġjon tagħhom.

5. L-Arabja Sawdija tesporta żejt

- a) daqs l-Istati Uniti.
- b) aktar mill-Istati Uniti.
- ċ) inqas mill-Istati Uniti.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSJONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel L-ambjent tad-dar JEW Il-kura tas-saħħa.**

L-ambjent tad-dar

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-ambjent tad-dar. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Fejn tippreferi li jkollok id-dar tiegħek: f'belt jew f'raħal? Għaliex?
- ii. X'tippreferi: tgħix f'dar kbira jew f'dar żgħira? Għaliex?
- iii. Liema hija l-aktar kamra għal qalbek fid-dar fejn toqgħod illum? Għaliex?
- iv. Kif tippreferi tarma l-ambjent tad-dar, fuq stil modern jew fuq stil antik? Għaliex?
- v. X'jagħmel ambjent tad-dar sabiħ jew ikrah? Għaliex taħseb hekk?

JEW

Il-kura tas-saħħa

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-kura tas-saħħa. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Għaliex taħseb li l-bniedem għandu jieħu ħsieb saħħtu?
- ii. Jgħidu li t-tip ta' ikel li nieklu għandu sehem importanti fil-ħarsien u l-kura ta' saħħitna. Għaliex?
- iii. L-eżerċizzju fiżiku hu importanti fil-ħarsien u l-kura ta' saħħitna. Kif jgħinna dan?
- iv. Int x'tagħmel biex tieħu ħsieb saħħtek?
- v. Taħseb li l-poplu Malti huwa konxju ta' saħħtu? Għaliex?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ninu Cremona.**

It-tagħlim tal-lingwi barranin

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** it-tagħlim tal-lingwi barranin.

Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Għaliex hu importanti li wiehed jitgħallem xi lingwi barranin?
- ii. Kif nistgħu nitgħallmu lingwa barranija?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ninu Cremona

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ninu Cremona.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 19 u 20 jew 1880-1972)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Ninu Cremona għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (il-grammatika, l-ortografija)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	29 ta' Marzu 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 4Ċ

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'vuċi għolja quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

L-Iljunfanti

Hemm tliet speċi ta' ljunfanti: tnejn Afrikani u waħda Asjatika. Issibhom l-aktar qrib l-ilma fejn jinżlu jiffriskaw ruħhom. Jgħixu f'familja, bin-nisa u ż-żgħar tagħhom flimkien, imħarsa mill-bogħod mir-raġel. Il-frieħ idumu ma' djul ommhom sa tliet snin. L-iljunfanti jistgħu jgħixu fil-beraħ sa 70 sena. Huma jikkomunikaw bejniethom bis-sensi tax-xamm, is-smiġħ, il-mess u l-ħars. Illum l-iljunfant hu meqjus bħala speċi vulnerabbli minħabba l-kaċċa illegali għat-teħid tal-avorju ta' snien. F'xi pajjiżi Asjatiċi, l-iljunfant jintuża bħala bhima tax-xogħol filwaqt li fl-imġhoddi kien attrazzjoni ewlenija fiċ-ċirkli li jduru l-Ewropa.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAĦDA** minn dawn it-temi:

L-ambjent tad-dar JEW Il-kura tas-saħħa

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAĦDA** minn dawn it-temi:

It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ninu Cremona

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

...

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCĪPALI 2019**

SUĖĖETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	1 ta' April 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 5A

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Ħames minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jitkellmu fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jiġbor il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbeż il-minuta.

L-IŻLANDA

B'popolazzjoni ta' madwar 400,000 ruħ, b'firxa ta' art madwar 103,000 kilometru kwadru, l-Iżlanda ġiet abitata għall-ħabta tas-sena 874 WK min-Norveġiżi. Għal bosta żmien, il-ġzira tqieset bħala kolonja imma fl-1918 kisbet l-Indipendenza u saret Repubblika fl-1944. Sa nofs is-seklu 20, l-Iżlanda kienet dipendenti fuq il-biedja u s-sajd u kienet meqjusa fost l-ifqar pajjiżi Ewropej. Madankollu bl-industrijalizzazzjoni wara t-Tieni Gwerra Dinjija, il-ġzira stagħniet u saret wieħed mill-ogħna pajjiżi Nordiċi. Hija l-unika msieħba fin-NATO li m'għandhiex armata imma flotta żgħira għall-ħarsien tax-xtut. L-ilsien nazzjonali, l-Iżlandiż, huwa djalett Ġermaniku.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tas-smiġ.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

The Beatles kien grupp mużikali Inġliż tas-sittinijiet imwaqqaf f'Liverpool minn John Lennon, Paul McCartney, George Harrison, u Ringo Starr. Il-grupp sar popolari mad-dinja kollha, u illum jitqies bħala wieħed mill-iktar influwenti fl-istorja tal-mużika. L-ewwel manager tagħhom kien Alan Williams filwaqt li George Martin kien il-produttur ta' bosta mill-albums. B'kolloxx ħarġu 13-il album u bieġħu 'il fuq minn biljun diska. Fl-1970, l-istress u l-fama għamlu tagħhom u spiċċaw biex sfaqqaw. Minflok bdew karriera ta' solisti. Lennon ġie assassinat fl-1980. Għaxar snin wara, it-tlieta reġġħu ngħaqdu u ħarġu żewġ diski oħra, "Free As A Bird" u "Real Love". Il-vuċi ta' Lennon li ntużat ittieħdet minn xi tejpjiet antiki tiegħu.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta titqies bħala waħda

a) informattiva.

b) argumentattiva.

ċ) deskrittiva.

2. George Martin kien

a) il-manager tal-grupp.

b) il-kantant ewlieni tal-grupp.

ċ) il-produttur tad-diski tal-grupp.

3. Skont is-silta l-impatt tal-grupp *The Beatles* fuq il-mużika dinjija kien

a) minimu.

b) qawwi.

ċ) insinifikanti.

4. Il-membru tal-grupp li nqatel fl-1980 kien

a) Paul McCartney.

b) George Harrison.

ċ) John Lennon.

5. Liema minn dawn hija **żbaljata** skont is-silta:

a) Is-suċċess tal-grupp *The Beatles* kien element ewlieni biex dan infired.

b) Iż-żewġ diski tal-1990 għaqqdu mill-ġdid lill-membri kollha tal-grupp.

ċ) Fihom intużat ħafna t-teknoloġija biex sar l-irrekordjar ta' xi ilhna.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel L-ambjent tad-dar JEW Id-divertiment.**

L-ambjent tad-dar

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq l-ambjent tad-dar.** Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Fejn tippreferi li jkollok id-dar tiegħek: f'belt jew f'raħal? Għaliex?
- X'tippreferi: tgħix f'dar kbira jew f'dar żgħira? Għaliex?
- Liema hija l-aktar kamra għal qalbek fid-dar fejn toqgħod illum? Għaliex?
- Kif tippreferi tarma l-ambjent tad-dar, fuq stil modern jew fuq stil antik? Għaliex?
- X'jagħmel ambjent tad-dar sabiħ jew ikrah? Għaliex taħseb hekk?

JEW

Id-divertiment

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq id-divertiment.** Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Int kif thobb tiddeverti l-aktar?
- Kif issib ħin fil-ġurnata tiegħek għad-divertiment?
- Il-bniedem bix-xogħol biss u mingħajr divertiment jinħakem minn ansjetà u stress. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Taħseb li t-tip ta' divertiment li jfittxu ż-żgħażaġh huwa differenti minn dak li jfittxu l-adulti? Għaliex taħseb hekk?
- X'taħseb dwar il-postijiet ta' divertiment għaż-żgħażaġh li għandna f'pajjiżna?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħżel Il-Malti safi JEW Ġużè Muscat Azzopardi.**

Il-Malti Safi

Jekk il-kandidat jagħżel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-Malti safi. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Spjega x'tifhem meta ngħidu *Malti safi*.
- ii. L-ilsien Malti hu dak li hu minħabba l-influwenza lessikali u morfologika li kellu minn ilsna barranin. Kemm taħseb li tagħmel sens l-idea ta' Malti safi meta nafu b'dan?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftiehemx jew li bilkemm jinftiehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġużè Muscat Azzopardi

Jekk il-kandidat jagħżel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ġużè Muscat Azzopardi.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 19 u 20 jew 1853-1927)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Ġużè Muscat Azzopardi għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (ir-rumanzi)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftiehemx jew li bilkemm jinftiehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	1 ta' April 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 5A

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

L-IŻLANDA

B'popolazzjoni ta' madwar 400,000 ruħ, b'firxa ta' art madwar 103,000 kilometru kwadru, l-Iżlanda għet abitata għall-ħabta tas-sena 874 WK min-Norveġiżi. Għal bosta żmien, il-gżira tqieset bħala kolonja imma fl-1918 kisbet l-Indipendenza u saret Repubblika fl-1944. Sa nofs is-seklu 20, l-Iżlanda kienet dipendenti fuq il-biedja u s-sajd u kienet meqjusa fost l-ifqar pajjiżi Ewropej. Madankollu bl-industrijalizzazzjoni wara t-Tieni Gwerra Dinjija, il-gżira stagħniet u saret wieħed mill-ogħna pajjiżi Nordiċi. Hija l-unika msieħba fin-NATO li m'għandhiex armata imma flotta żgħira għall-ħarsien tax-xtut. L-ilsien nazzjonali, l-Iżlandiż, huwa djalett Ġermaniku.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

L-ambjent tad-dar JEW Id-divertiment

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-Malti safi JEW Ġużè Muscat Azzopardi

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

• • •

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCĪPALI 2019**

SUĖĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	1 ta' April 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 5B

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Ħames minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jitkellmu fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jiġbor il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitolbok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

L-UNJONI EWROPEA

Hija l-għaqda politika u ekonomika ta' 27 stat membru fl-Ewropa b'popolazzjoni li tlaħhaq il-515-il miljun ċittadin li jagħmlu 7.5% tal-popolazzjoni dinjija. L-Unjoni Ewropea twaqqfet fl-1951 bit-Trattat ta' Pariġi minn sitt pajjiżi firmatarji li huma l-Belġju, Franza, l-Italja, il-Lussemburgu, in-Netherlands u l-Ġermanja tal-Punent. Għandha politika komuni għal diversi oqsma bħall-agrikoltura, is-sajd u n-negozju. Fl-1999 daħlet l-ewro, munita komuni użata minn 19-il pajjiż membru, fosthom Malta. Fl-2012, l-Unjoni ngħatat il-Premju Nobel għall-Paċi. Minhabba l-influenza ekonomika li għandha, l-Unjoni Ewropea hija meqjusa bħala superpotenza ġdida.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Il-Klabb tal-Polo jinsab il-Marsa u mġammar bil-facilitajiet kollha fosthom art li fiha aktar minn disa' grawnds tal-futbol f'daqqa u post għal sittin žiemel. Il-polo huwa logħba ballun minn fuq iż-żwiemel u daħal f'Malta fl-1868 mill-ufficjali Brittaniċi li kienu stazzjonati f'Malta ġejjin mill-Indja. Il-klabb Malti huwa l-eqdem fl-Ewropa u t-tieni l-eqdem fid-dinja, wara dak imwaqqaf fl-Indja u għandu Kumitat magħżul mill-membri li jikkontribwixxu finanzjarjament għall-operat tal-istess klabb. F'Malta, il-polo jintlagħab bejn Ottubru u Ġunju, kull nhar ta' Erbgħa u Sibt u l-klabb joffri servizz ta' taħriġ lil dawk interessati jibded dan l-isport u facilitajiet biex wiehed jikri ž-żiemel u kull apparat meħtieġ għal-logħba.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahamlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta hija dwar

- a) għaqda sportiva.
- b) sports partikulari.
- ċ) iż-żwiemel.

2. Il-logħba tal-polo f'Malta bdiet fi żmien

- a) l-Għarab
- b) il-Kavallieri.
- ċ) l-Ingliżi.

3. L-eqdem klabb tal-polo fid-dinja jinsab

- a) L-Indja.
- b) Malta.
- ċ) l-Ingilterra.

4. Il-klabb huwa ffinanzjat

- a) mill-Gvern Malti.
- b) mill-Gvern Ingliż.
- ċ) mill-membri nfushom.

5. Il-jjem li fih jintlagħab il-polo huma

- a) is-Sibt u l-Ħadd.
- b) l-Erbgħa u s-Sibt.
- ċ) it-Tnejn u l-Erbgħa.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel L-ivvjaġġar JEW Il-ġrajjet kurrenti.**

L-ivvjaġġar

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-ivvjaġġar. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex jivvjaġġa l-bniedem tal-lum?
- Xi jfisser l-ivvjaġġar għalik? Għaliex?
- F'liema pajjiżi tixtieq tmur? Għaliex?
- B'liema mezz ta' trasport tippreferi tivvjaġġa l-aktar? Għaliex?
- Il-biża' mit-terroriżmu taħseb li affettwa l-ivvjaġġar tal-Maltin? Għaliex taħseb hekk?

JEW

Il-ġrajjet kurrenti

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-ġrajjet kurrenti. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- X'tifhem bi ġrajjet kurrenti? Agħti xi eżempju.
- Għaliex huwa importanti li wiehed ikun aġġornat mal-ġrajjet kurrenti?
- Liema taħseb li huma dawk il-ġrajjet kurrenti li l-aktar jiġbdu l-attenzjoni taż-żgħażaġh?
- Liema huma l-mezzi tax-xandir li jwasslulna l-ġrajjet kurrenti?
- X'funzjoni u responsabilità għandhom il-mezzi ta' komunikazzjoni fejn jidhru ġrajjet kurrenti?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ġan Franġisk Agius De Soldanis.**

It-tagħlim tal-lingwi barranin

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** it-tagħlim tal-lingwi barranin.

Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Taħseb li huwa importanti u ta' għajjnuna li ssir midhla tal-kultura ta' dak il-pajjiż barrani li tiegħu tkun qed titgħallim il-lingwa?
- ii. X'vantaggi hemm fit-tagħlim ta' lingwi barranin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġan Franġisk Agius de Soldanis

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ġan Franġisk Agius De Soldanis.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (seklu 18 jew 1712-1770)
- ii. Għal xiex inhu magħruf l-aktar? (dizzjunarju, l-ewwel grammatika stampata, djalogi)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħha.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	1 ta' April 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 5B

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

L-UNJONI EWROPEA

Hija l-għaqda politika u ekonomika ta' 27 stat membru fl-Ewropa b'popolazzjoni li tlaħhaq il-515-il miljun ċittadin li jagħmlu 7.5% tal-popolazzjoni dinjija. L-Unjoni Ewropea twaqqfet fl-1951 bit-Trattat ta' Pariġi minn sitt pajjiżi firmatarji li huma l-Belġju, Franza, l-Italja, il-Lussemburgu, in-Netherlands u l-Ġermanja tal-Punent. Għandha politika komuni għal diversi oqsma bħall-agrikoltura, is-sajd u n-negozju. Fl-1999 daħhlet l-ewro, munita komuni użata minn 19-il pajjiż membru, fosthom Malta. Fl-2012, l-Unjoni ngħatat il-Premju Nobel għall-Paċi. Minhabba l-influwenza ekonomika li għandha, l-Unjoni Ewropea hija meqjusa bħala superpotenza ġdida.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

L-ivvjaġġar JEW il-ġrajjet kurrenti

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ġan Franġisk Agius De Soldanis

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

...

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	1 ta' April 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 5Ċ

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

L-Oċean Paċifiku

Huwa l-ikbar u l-iktar oċean fond fid-dinja mifrux fuq aktar minn 165 miljun kilometru kwadru li jkopri terz ta' wiċċ il-pjaneta kollha. Il-medja tal-fond tiegħu hija ta' madwar 4,000 metru imma hemm inħawi li huma ferm iktar fondi, bħall-Mariana Trench li jqarreb l-10,911-il metru. Dan l-oċean, li popli mill-Asja u l-Oċeanja kienu ilhom ibahħru fih sa miż-żminijiet preistoriċi, sar magħruf mal-Ewropej fil-bidu tas-seklu 16 bis-saħħa tal-esploraturi Spanjoli. Inghata l-isem Paċifiku mill-Portugiż Ferdinand Magellan li, meta baħħar fih, sab irjieh tajba u favorevoli għall-aħħar.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smigh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Charles Robert Darwin kien naturalista Inġliż li x-xogħol u t-teoriji tiegħu dwar l-evoluzzjoni tal-ispeċi ħajjin irrivoluzzjonaw bil-kbir il-bijoloġija. Kien huwa li ppropona li l-ispeċi ħajjin kollha evolvew matul iż-żmien minn antenat jew antenati komuni u li dan sar permezz tas-selezzjoni naturali. Filwaqt li l-ewwel parti tat-teorija ta' Darwin giet aċċettata mill-ewwel mill-komunità xjentifika u l-pubbliku, dik tas-selezzjoni naturali kellha tistenna sas-snin tletin biex bdiet titqies bħala l-ispjegazzjoni fundamentali tal-proċess kollu. Sas-seklu 21, it-teorija ta' Darwin baqgħet il-baži tat-teoriji kollha moderni. Illum, taħt forma emendata, l-iskoperta xjentifika ta' Darwin għadha s-sies tal-bijoloġija għax tispjega b'mod loġiku u unifikat id-diversità tal-ħajja.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegġbiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegġbiet se naqrahamlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta titratta l-bidu tal-ħajja fuq l-art minn lenti

- a) xjentifika.
- b) reliġjuża.
- ċ) politika.

2. Skont it-teorija ta' Darwin, l-ispeċi ħajjin

- a) inħolqu kif inhuma issa.
- b) inbidlu maż-żmien.
- ċ) jiġġeddu l-ħin kollu.

3. it-teorija tal-evoluzzjoni ħalliet impatt kbir

- a) fix-xjenzi.
- b) fl-arti.
- ċ) fuq il-fidi.

4. Liema minn dawn **taqbel** mas-silta:

- a) Darwin ħareġ b'teorija li illum m'għadhiex valida.
- b) Din giet aċċettata mill-ewwel mid-dinja xjentifika.
- ċ) Il-proċess tas-selezzjoni naturali huwa l-qofol tat-teorija kollha.

5. Is-saħħa tat-teorija ta' Darwin hija li

- a) tispjega b'mod xieraq id-diversità tal-ħajja.
- b) taqbel ma' dak li kienu jemmnu x-xjentisti.
- ċ) qatt ma sarulha emendi u tibdil.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti?** Il-kandidat jagħzel **L-edukazzjoni JEW Iż-żgħożija**.

L-edukazzjoni

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-edukazzjoni. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex hija importanti l-edukazzjoni għall-bniedem?
- Minn fejn għandha tibda l-ewwel l-edukazzjoni? Għaliex?
- Taħseb li bniedem edukat huwa biss dak li jkollu ħafna ċertifikati akkademiċi? Għaliex taħseb hekk?
- Għaliex għandu jkun hemm rabta bejn l-edukazzjoni u d-dinja tax-xogħol?
- Għaliex illum il-ġurnata huwa importanti li persuna tibqa' titgħallem tul ħajjitha kollha?

JEW

Iż-żgħożija

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** iż-żgħożija. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Taħseb li iż-żgħażaġħ tal-lum għandhom ħin biżżejjed biex igawdu iż-żgħożija tagħhom? Għaliex?
- X'taħseb li huma d-drittijiet u d-dmirijiet li iż-żgħażaġħ għandhom lejn il-pajjiż li jkunu qed jgħixu fih?
- Jingħad li iż-żgħażaġħ matul iż-żgħożija tagħhom ikunu moħħ ir-riħ u irresponsabbli. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Iż-żgħożija taf tkun kerha jew sabiħa. X'jagħmel żgħożija sabiħa jew kerha?
- X'jista' jsir biex iż-żgħażaġħ u l-adulti jifhmu aktar lil xulxin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(Total: 4 marki)

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel Il-bilingwiżmu JEW Dun Karm Psaila.**

Il-bilingwiżmu

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-bilingwiżmu. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli l-kandidat iwieġeb:

- i. X'tifhem bil-kelma *bilingwiżmu*?
- ii. Fil-Gżejjer Maltin l-ilsien Malti huwa l-ilsien nazzjonali filwaqt li l-Malti u l-Ingliż huma l-ilsna ufficjali. X'taħseb li huma l-benefiċċji li l-poplu Malti, bħala poplu bilingwi, jista' jakkwista mill-fatt li l-Ingliż huwa waħda mil-lingwi ufficjali tagħna.

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Dun Karm Psaila

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Dun Karm Psaila.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 19 u 20 jew 1871-1961)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Dun Karm Psaila għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (il-kitba tal-*Innu Malti*, poeżiji, dizzjunarju)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	1 ta' April 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 5Ċ

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

L-Oċean Paċifiku

Huwa l-ikbar u l-iktar oċean fond fid-dinja mifruq fuq aktar minn 165 miljun kilometru kwadru li jkopri terz ta' wiċċ il-pjaneta kollha. Il-medja tal-fond tiegħu hija ta' madwar 4,000 metru imma hemm inħawi li huma ferm iktar fondi, bħall-Mariana Trench li jqarreb l-10,911-il metru. Dan l-oċean, li popli mill-Asja u l-Oċeanja kienu ilhom ibahħru fih sa miż-żminijiet preistoriċi, sar magħruf mal-Ewropej fil-bidu tas-seklu 16 bis-saħħa tal-esploraturi Spanjoli. Inghata l-isem Paċifiku mill-Portugiż Ferdinand Magellan li, meta baħħar fih, sab irjieh tajba u favorevoli għall-aħħar.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

L-edukazzjoni JEW Iż-żgħożija

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-bilingwiżmu JEW Dun Karm Psaila

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

■ ■ ■

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCĪPALI 2019**

SUĖĖETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	2 ta' April 2019
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 6A

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Ħames minuti qabel ma l-kandidati jidħlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidlihom fuq it-temi li jingħatawlihom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbeż il-minuta.

IL-MAASAI

It-tribù tal-Maasai huwa wieħed mill-ewlenin fl-Afrika. Il-Maasai jgħixu f'soċjetà patrijarkali fejn ix-xjuħ imexxu u jiddettaw il-liġijiet. Biex żagħżuġh ikun rikonoxxut b'raġel, ikun jeħtieġli joqtol iljun b'idejh. Il-Maasai huma magħrufa ħafna għall-ilbies aħmar jgħajjat u għall-ornamenti li jżżejnu bihom. Il-ħajja tat-tribù tiddependi mill-baqar li jrabbru u l-ġid tal-familja jitkejjel skont l-irjus fil-merħla u t-tfal. Huma jgħixu fuq il-baqar: jieklu laħamhom, jixorbu ħalibhom u f'xi ċelebrazzjonijiet anke demmhom. Madankollu llum, minħabba l-imwiet fil-merħliet, għadd ta' familji Massai qed iduru għall-biedja u jkabbru r-ross, il-patata u l-kaboċċi.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smiġh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Fil-foresti tal-Amazonja nsibu l-akbar kollezzjoni ta' pjanti u speċi ta' annimali li teżisti fid-dinja kollha. Fiha nsibu madwar 40,000 speċi differenti ta' pjanti. Hu kkalkulat li waħda minn kull ħames speċi ta' għasafar u ħut li hawn fid-dinja jinsabu fl-imsaġar u x-xmajjar tal-Amazonia. Studju li sar fl-1999 sab li għal kull kilometru kwadru ta' art, hemm mal-4,500 siġra differenti. Fost dawn kollha, ma jonqsux speċi perikolużi għall-bniedem. Fl-ilmijiet jgħixu sriep kbar, bħall-anakonda, u ħut qerriedi, bħall-pirani li faċilment joqtlu bniedem. Għadd ta' parassiti jqabbdu l-malarja jew id-deni rqiq lil min jagħmel xi jiem f'dawn il-postijiet bla ma jkun tlaqqam u ħa l-prekawzjonijiet kollha meħtieġa.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HMAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta tittratta tema

- a) politika.
- b) soċjali.
- ċ) ambjentali.

2. Il-foresti tal-Amazonja jiġbru fihom speċi ħajja minn

- a) kull rokna tal-globu.
- b) kollezzjonijiet privati.
- ċ) għotjiet ta' gvernijiet.

3. L-istudju tal-1999 wera densità kbira ta'

- a) pjanti.
- b) għasafar.
- ċ) siġar.

4. skont it-tagħrif fis-silta, l-anakonda u l-piranjha huma speċi

- a) qattiel.
- b) mansi.
- ċ) rari.

5. Fuq il-parir mogħti fis-silta, min iżur dawn il-postijiet jeħtieġu

- a) jittaqgab kontra l-mard.
- b) jistudja l-bijoloġija.
- ċ) jħobb l-animali.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti?** Il-kandidat jagħzel **Il-kura tas-saħħa JEW Ix-xiri.**

Il-kura tas-saħħa

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-kura tas-saħħa. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Għaliex taħseb li l-bniedem għandu jiehu ħsieb saħħtu?
- Jgħidu li t-tip ta' ikel li nieklu għandu sehem importanti fil-ħarsien u l-kura ta' saħħitna. Għaliex?
- L-eżerċizzju fiżiku hu importanti fil-ħarsien u l-kura ta' saħħitna. Kif jgħinna dan?
- Int x'tagħmel biex tiegħu ħsieb saħħtek?
- Taħseb li l-poplu Malti huwa konxju ta' saħħtu? Għaliex?

JEW

Ix-xiri

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** ix-xiri. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Kif tħobb tixtri l-aktar: billi tmur fil-ħwienet jew billi tixtri *online*, saħħansitra minn siti barranin? Għaliex?
- X'inhuma l-vantaġġi u l-iżvantaġġi li tixtri *online*?
- Int tixtri li jkollok b'zonn biss jew tixtri affarijiet biex tgħid li xtrajthom mingħajr ma jkollok b'zonnhom? Għaliex?
- Bosta jgħidu li x-xiri jista' jsir vizzju bħal kull vizzju ieħor li diffiċli toħroġ minnu. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Bosta jishqu li jekk tixtri *online* tista' il-kummerċ mill-ħwienet. Taħseb li għandhom raġun jgħidu hekk? Għaliex?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt?** Il-kandidat jagħżel **Il-Malti safi JEW Ninu Cremona.**

Il-Malti Safi

Jekk il-kandidat jagħżel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-Malti safi. Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Spjega x'tifhem meta ngħidu *Malti safi*.
- ii. L-ilsien Malti hu dak li hu minħabba l-influwenza lessikali u morfologika li kellu minn ilsna barranin. Kemm taħseb li tagħmel sens l-idea ta' Malti safi meta nafu b'dan?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmieta u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ninu Cremona

Jekk il-kandidat jagħżel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ninu Cremona.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien għex? (sekli 19 u 20 jew 1880-1972)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Ninu Cremona għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (il-grammatika, l-ortografija)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	2 ta' April 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 6A

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

IL-MAASAI

It-tribù tal-Maasai huwa wieħed mill-ewlenin fl-Afrika. Il-Maasai jgħixu f'soċjetà patrijarkali fejn ix-xjuħ imexxu u jiddettaw il-liġijiet. Biex żagħżuġh ikun rikonoxxut b'raġel, ikun jeħtieġlu joqtol iljun b'idejh. Il-Maasai huma magħrufa ħafna għall-ilbies aħmar jgħajjat u għall-ornamenti li jżżejnu bihom. Il-ħajja tat-tribù tiddependi mill-baqar li jrabbu u l-ġid tal-familja jitkejjel skont l-irjus fil-merħla u t-tfal. Huma jgħixu fuq il-baqar: jieklu laħamhom, jixorbu ħalibhom u f'xi ċelebrazzjonijiet anke demmhom. Madankollu llum, minħabba l-imwiet fil-merħliet, għadd ta' familji Massai qed iduru għall-biedja u jkabbru r-ross, il-patata u l-kaboċċi.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-kura tas-saħħa JEW Ix-xiri

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-Malti safi JEW Ninu Cremona

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

...

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT: **Il-Malti**
KARTA NUMRU: I – L-Oral
DATA: 2 ta' April 2019
HIN: 15-il minuta

SEZZJONI 6B

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbez il-minuta.

Il-Ballata

Il-ballata kienu nisa li jagħmlu xogħol meħtieġ fil-bini. Wara li jissaqqfu, il-bjut kienu jeħtieġu kisja kontra x-xita. Għalhekk jissejhu l-ballata fi gruppi ta' erbgħa jew sitta u jagħtuhom l-għodda: il-marżebba u l-kazzola. Il-marżebba kienet injama ħoxna bil-manku u l-qiegħ ċatti għat-tballit tal-provizjon, taħlita ta' ġir abjad u deffun li titferrex fuq il-bejt. Waqt dan ix-xogħol f'xemx tisreġ, in-nisa kienu jtuha għall-għana u, mhux darba jew tnejn, kienet tinqala' xi tilwima bejniethom fuq dak li jingħad. Meta l-bejt jitlesta, jitgħatta bit-tiben u jithalla jinxf bit-temp tiegħu.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsimha tas-smiġ.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Fil-Lvant imbiegħed tat-Turkija, fl-art li tmiss mal-Armenja, tinsab il-Muntanja Ararat bil-qċaċet dejjem miksija bis-silġ, mistrieħa fuq vulkan rieqed. L-ogħla quċċata toghla sa 5,137 metru filwaqt li l-inqas waħda tilhaq ftit inqas minn 4,000 metru. L-ewwel tentattivi biex in-nies jaħkmu l-ogħla quċċata jmorru lura għall-Medju Evu. Minkejja dan, kien fl-1892 li nstabat l-ewwel xhieda bil-miktub ta' tluġħ il-muntanja minn spedizzjoni magħmula minn esperti Ġermaniżi, bil-għajjnuna ta' gwidi Armeni. Din il-muntanja tidher spiss f'simboli u kitbiet Armeni u titfaċċa fil-qalba tal-eraldika nazzjonali. Skont tradizzjoni antika, l-arka ta' Noè strahet fuq din il-muntanja wara d-dulluvju li jissemma fil-Bibbja u skritturi oħra tal-qedem. Maż-żmien saru bosta tentattivi biex din l-arka tinstab, imma sal-lum, dan għadu ma seħħx.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwieġibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Is-silta titkellem fuq

- a) post.
- b) ġrajja.
- ċ) persuna.

2. Is-sodda li fuqha tinsab il-Muntanja Ararat hija

- a) vulkanika.
- b) taflija.
- ċ) ramlija.

3. Il-quċcata tal-Ararat intlaħqet mill-bniedem

- a) fil-Medju Evu.
- b) fis-seklu 18.
- ċ) fis-seklu 19.

4. Skont it-tradizzjoni fuq din il-muntanja hemm

- a) midfun Noè li jissemma fil-Bibbja.
- b) midfuna l-arka tad-dulluvju.
- ċ) moħbija teżori antiki.

5. Fuq l-emblema nazzjonali tal-Armenja tidher

- a) il-Muntanja Ararat.
- b) l-arka ta' Noè.
- ċ) ix-xena ta' vulkan jżbroffa.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJIET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel L-ambjent naturali JEW L-ambjent tad-dar.**

L-ambjent naturali

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-ambjent naturali. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- X'tifhem b'*ambjent naturali*?
- Għaliex huwa importanti l-ambjent naturali fil-ħajja tal-bniedem?
- X'taħseb li huma r-responsabilitajiet ta' kull individwu lejn l-ambjent naturali?
- Kif jista' l-bniedem ifixkel l-ambjent naturali?
- Aħna l-Maltin qegħdin nagħmlu biżżejjed biex inħarsu l-ambjent naturali tagħna? Għaliex?

JEW

L-ambjent tad-dar

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** l-ambjent tad-dar. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Fejn tippreferi li jkollok id-dar tiegħek: f'belt jew f'raħal? Għaliex?
- X'tippreferi: tgħix f'dar kbira jew f'dar żgħira? Għaliex?
- Liema hija l-aktar kamra għal qalbek fid-dar fejn toqgħod illum? Għaliex?
- Kif tippreferi tarma l-ambjent tad-dar, fuq stil modern jew fuq stil antik? Għaliex?
- X'jagħmel ambjent tad-dar sabiħ jew ikrah? Għaliex taħseb hekk?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel Il-bilingwiżmu JEW Ġużè Muscat Azzopardi.**

Il-bilingwiżmu

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** il-bilingwiżmu. Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. X'tifhem bil-kelma *bilingwiżmu*?
- ii. Għaliex huwa importanti l-bilingwiżmu (Malti u Ingliz) għalina l-Maltin?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġużè Muscat Azzopardi

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ġużè Muscat Azzopardi.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien ghex? (sekli 19 u 20 jew 1853-1927)
- ii. X'kien il-kontribut ta' Ġużè Muscat Azzopardi għall-iżvilupp tal-ilsien Malti? (ir-rumanzi)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	2 ta' April 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 6B

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

Il-Ballata

Il-ballata kienu nisa li jagħmlu xogħol meħtieġ fil-bini. Wara li jissaqqfu, il-bjut kienu jeħtieġu kisja kontra x-xita. Għalhekk jissejġu l-ballata fi gruppi ta' erbgħa jew sitta u jagħtuhom l-għodda: il-marżebba u l-kazzola. Il-marżebba kienet injama ħoxna bil-manku u l-qiegħ ċatti għat-tballit tal-provizjon, taħlita ta' ġir abjad u deffun li titferrex fuq il-bejt. Waqt dan ix-xogħol f'xemx tisreg, in-nisa kienu jtuha għall-għana u, mhux darba jew tnejn, kienet tinqala' xi tilwima bejniethom fuq dak li jingħad. Meta l-bejt jitlesta, jitgħatta bit-tiben u jithalla jinxef bit-temp tiegħu.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

L-ambjent naturali JEW l-ambjent tad-dar

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Il-bilingwiżmu JEW Ġuzè Muscat Azzopardi

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

■ ■ ■

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	2 ta' April 2018
ĦIN:	15-il minuta

SEZZJONI 6Ċ

KARTA TAL-EŻAMINATURI

Fl-15 minuti qabel ma l-kandidati jidhlu quddiem l-eżaminatur, iridu jaqraw is-silta kollha, u jippreparaw ruħhom biex jgħidhom fuq it-temi li jingħatawllhom f'dan l-eżami.

L-eżaminatur:

- **għandu jzomm mal-istruzzjonijiet mogħtija** u għall-iskop ta' standardizzazzjoni jaqra biss dawk miktubin **bold**;
- **ma jistax jgħaddi kummenti** bħal: *Mort tajjeb, jew Proset ħafna, jew Mhijjex twegħiba korretta*, u oħrajn;
- **għandu jzomm mal-ħinijiet tat-taqsimiet**. Jekk jinqabeż il-ħin ta' taqsima, anki jekk il-kandidat ikun għadu ma lestiex, l-eżaminatur għandu jgħaddi għat-taqsimi ta' wara.

Waqt l-Oral ma jinkiteb xejn fuq din il-karta. Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC. L-eżaminatur għandu jgħorri il-karta mingħand il-kandidat qabel ma dan joħroġ mill-kamra tal-eżami.

1. SILTA GHALL-QARI

(minuta)

L-eżaminatur jgħid: **Il-waranofsinhar it-tajjeb. / Il-lejla t-tajba. Jekk jogħġbok, nitlobok taqra din is-silta b'lehen għoli.** Fl-ebda mument l-eżaminatur m'għandu jgħin lill-kandidat. Huwa għandu jwaqqaf lill-kandidat milli jkompli jaqra jekk jaqbeż il-minuta.

Il-Pjaneta Mars

Mars, magħrufa wkoll bħala l-Pjaneta l-Ħamra, għandha art ġeblija tixbah ħafna lid-dinja. Minn osservazzjonijiet teleskopici bikrin, kienet tidher tibdel il-kulur li tqies bħala sinjal ta' ħajja. Jorbitaw magħha għandha żewġ qmura. Fuqha tinstab l-ogħla muntanja fis-sistema solari tagħna, għolja 24 kilometru! It-temperaturi ta' fuqha jvarjaw ħafna: filwaqt li dik medja hija ta' 55⁰ Celsius, din tista' tinzel sa 133⁰ Celsius taħt iż-żero f'xi nħawi remoti. S'issa l-esplorazzjonijiet ta' Mars dejjem saru minn inġenji spazjali, bl-ewwel tentattiv imur lura għall-1965. Fl-1976 sar l-ewwel inżul mekkanizzat fuq il-pjaneta.

ŻERO	MARKA	2 MARKI
M'għandux qari mexxej u ma jafx jippronunzja sew.	M'għandux qari mexxej imma għandu pronunzja tajba, jew bil-maqlub.	Jaqra b'mod mexxej u għandu pronunzja tajba.

(Total: 2 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tas-smigh.**

2. SILTA GHAS-SMIGH

(6 minuti)

Is-silta u l-mistoqsijiet ikunu għand l-eżaminatur biss, mhux għand il-kandidat. L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsima se naqralek silta qasira DARBA BISS. Is-silta hija twila madwar mitt kelma. Oqgħod attent/a għax wara se nistaqsik HAMES mistoqsijiet fuqha.** L-eżaminatur għandu jaqra ċar u bil-mod.

Marco Polo twieled fir-Repubblika ta' Venezja fl-1254 u hu magħruf bħala negozjant, esploratur u kittieb. Il-ktieb tiegħu, *Il-Ktieb tal-Għeġubijiet tad-Dinja*, jiddeskrivi l-ġid u l-kobor taċ-Ċina u artijiet oħra Asjatici ftit li xejn magħrufa fl-epoka. Missieru Niccolò u ziju Maffeo kienu negozjanti li terrqu ħafna fl-Asja u ltaqgħu ma' Kublai Khan, il-mexxej tal-Mongoli li kienu jaħkmu ċ-Ċina dak iż-żmien. Meta rritornaw Venezja fl-1296, ħajru lil Marco biex imur magħhom l-Asja. Hekk għamel u hemm qatta' 24 sena. Lura Venezja, Polo spiċċa arrestat. Fiċ-ċella, irrakkonta l-avventuri tiegħu lil sieħbu li niżżilhom fi ktieb. Meta nħeles, iżżewweġ u kellu tlitt itfal. Marco Polo miet fl-1324 u ndifen fil-Knisja ta' San Lawrenz, f'Venezja.

L-eżaminatur jgħid: **Is-silta spiċċat. Issa se naqralek mistoqsijiet bi tliet twegibiet possibbli. Inti trid tagħzel it-tajba. Il-mistoqsijiet u t-twegibiet se naqrahomlok darbtejn.**

L-eżaminatur jaqra kull mistoqsija bit-tweġibiet possibbli **DARBTEJN** u jagħti madwar **HAMES** sekondi sakemm il-kandidat iwieġeb. F'każ li l-kandidat ma jwegibx, l-eżaminatur jgħaddi għall-mistoqsija ta' wara. It-tweġibiet it-tajbin huma mmarkati.

1. Din is-silta titqies bħala

a) bijografija.

b) awtobijografija.

ċ) rapport.

2. Il-ktieb ta' Polo ntlaga' tajjeb fl-Ewropa għax

a) jitkellem fuq artijiet ftit magħrufa.

b) miktub bi stil mexxej.

ċ) kien fih ħafna avventuri.

3. Fi żmien Polo, iċ-Ċina kienet

a) maħkuma mill-Mongoli.

b) tagħmel parti mir-Repubblika ta' Venezja.

ċ) ħielsa u magħquda fi stat wieħed.

4. Marco Polo mar iċ-Ċina

a) għax kien imħajjar minn niesu.

b) minn rajh bla ma qallu ħadd.

ċ) għax stiednu Kublai Khan.

5. Liema waħda minn dawn is-sentenzi **ma taqbilx** mas-silta:

a) Marco Polo għamel perjodu jgħix iċ-Ċina.

b) Il-ktieb kitbu huwa stess meta kien il-ħabs.

ċ) Polo jinsab midfun f'art twelidu.

(Total: 5 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għat-taqsima tad-diskussjoni.**

3. ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

(a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **F'din it-taqsimha se jkollna żewġ diskussjonijiet. Qabel ma dħalt hawnhekk għażilt fuq xiex se titkellem. Liema għażilt mit-temi kurrenti? Il-kandidat jagħzel Iż-żgħożija JEW Id-divertiment.**

Iż-żgħożija

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq iż-żgħożija.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Taħseb li iż-żgħażaġh tal-lum għandhom ħin biżżejjed biex igawdu iż-żgħożija tagħhom? Għaliex?
- X'inhuma d-drittijiet u d-dmirijiet li iż-żgħażaġh għandhom lejn il-pajjiż li jkunu jgħixu fih?
- Jingħad li iż-żgħażaġh matul iż-żgħożija tagħhom ikunu moħħ ir-riħ u irresponsabbli. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Iż-żgħożija taf tkun kerha jew sabiħa. X'jagħmel żgħożija sabiħa jew kerha?
- Għaliex taħseb li kultant iż-żgħażaġh u l-adulti ma jifhmux lil xulxin?

JEW

Id-divertiment

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq id-divertiment.** Wara, l-eżaminatur isaqsi dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- Int kif tħobb tiddeverti l-aktar?
- Kif issib ħin fil-ġurnata tiegħek għad-divertiment?
- Il-bniedem bix-xogħol biss u mingħajr divertiment jinħakem minn ansjetà u stress. Taqbel ma' dan? Għaliex?
- Taħseb li t-tip ta' divertiment li jfittxu iż-żgħażaġh huwa differenti minn dak li jfittxu l-adulti? Għaliex taħseb hekk?
- X'taħseb dwar il-postijiet ta' divertiment għaż-żgħażaġh li għandna f'pajjiżna?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jagħti opinjoni, jagħti raġunijiet, u jipotizza. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

L-eżaminatur jgħid: **Grazzi. Issa se ngħaddu għall-aħħar diskussjoni.**

(b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

L-eżaminatur jgħid: **Se nitkellmu fuq tema kulturali. Liema għażilt? Il-kandidat jagħzel It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ġużè Aquilina.**

It-tagħlim tal-lingwi barranin

Jekk il-kandidat jagħzel din it-tema, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** it-tagħlim tal-lingwi barranin.

Wara, l-eżaminatur isaqsu dawn il-mistoqsijiet filwaqt li jhalli lill-kandidat iwieġeb:

- i. Ghaliex hu importanti li wiehed jitgħallem xi lingwi barranin?
- ii. Kif nistgħu nitgħallmu lingwa barranija?

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb u jbati ħafna biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb imma jbati biex isostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u kapaċi jsostni fehmietu u jipotizza. Il-vokabularju għani.

JEW

Ġużè Aquilina

Jekk il-kandidat jagħzel li jitkellem fuq dan il-persunaġġ, l-eżaminatur jgħidlu: **Se nitkellmu fuq** Ġużè Aquilina.

X'taf tgħidli fuqu?

L-eżaminatur għandu jara li l-kandidat ikun semma l-punti tal-mistoqsijiet i & ii. F'każ li l-kandidat ma jagħtix dawn il-punti, l-eżaminatur għandu jsaqsihomlu hu.

- i. F'liema żmien ghex? (seklu 20 jew 1911-1997)
- ii. Għal xiex inhu magħruf l-aktar? (id-dizzjunarju, l-istudju tal-Malti)

ŻERO	MARKA	2 MARKI	3 MARKI	4 MARKI
Jitkellem b'Malti li ma jinftehimx jew li bilkemm jinftehem u jagħti tagħrif żbaljat.	Ma jafx jesprimi ruħu tajjeb imma jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju fqir ħafna.	Jaf jesprimi ruħu tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju mhux għani.	Jitkellem Malti tajjeb u jagħti tagħrif korrett. Il-vokabularju tajjeb.	Jitkellem Malti tajjeb ħafna u idjomatiku u jagħti tagħrif preċiż. Il-vokabularju għani.

(Total: 4 marki)

Wara li tintemm id-diskussjoni, l-eżaminatur jgħid: **Grazzi. L-eżami tal-oral tal-Malti spiċċa. Saħħa.**

**L-Università
ta' Malta**

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SEZZJONI PRINCIPALI 2019**

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I – L-Oral
DATA:	2 ta' April 2019
FIN:	15-il minuta

SEZZJONI 6Ċ

KARTA TAL-KANDIDATI

- Tikteb xejn fuq din il-karta.
- Din il-karta hi propjetà tal-Bord tal-Eżamijiet tal-MATSEC.
- Qabel tidhol għall-eżami għandek 5 minuti biex tipprepara.
- Dan l-eżami fih sezzjoni tal-qari, sezzjoni tas-smiġ u żewġ diskussjonijiet.

SILTA GHALL-QARI

(minuta)

Aqra din is-silta f'qalbek. Waqt l-oral se tintalab taqraha b'lehen għoli quddiem l-eżaminatur. Aqra ċar u bis-sens.

Il-Pjaneta Mars

Mars, magħrufa wkoll bħala l-Pjaneta l-Ħamra, għandha art ġeblija tixbah ħafna lid-dinja. Minn osservazzjonijiet teleskopiċi bikrin, kienet tidher tibdel il-kulur li tqies bħala sinjal ta' ħajja. Jorbitaw magħha għandha żewġ qmura. Fuqha tinstab l-ogħla muntanja fis-sistema solari tagħna, għolja 24 kilometru! It-temperaturi ta' fuqha jvarjaw ħafna: filwaqt li dik medja hija ta' 55⁰ Celsius, din tista' tinżel sa 133⁰ Celsius taħt iż-żero f'xi nħawi remoti. S'issa l-esplorazzjonijiet ta' Mars dejjem saru minn inġenji spazjali, bl-ewwel tentattiv imur lura għall-1965. Fl-1976 sar l-ewwel inżul mekkanizzat fuq il-pjaneta.

(Total: 2 marki)

ŻEWĠ DISKUSSIONIJET

a) Diskussjoni fuq tema kurrenti

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

Iż-żgħożija JEW Id-divertiment

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

b) Diskussjoni fuq tema kulturali

(4 minuti)

Agħzel **WAHDA** minn dawn it-temi:

It-tagħlim tal-lingwi barranin JEW Ġużè Aquilina

Waqt l-oral se tintalab titkellem fuq it-tema li għażilt.

(Total: 4 marki)

■ ■ ■

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I
DATA:	11 ta' Mejju 2019
ĦIN:	mid-9:00 a.m. sal-10:50 a.m.

Wieġeb it-taqsimiet **KOLLHA** tal-karta. Ikteb b'Malti tajjeb u idjomatiku.

L-EWWEL TAQSIMA:

IL-KOMPONIMENT

Ikteb MADWAR 350 KELMA fuq WIEĦED minn dawn is-suġġetti:

1. Il-ħarsien tal-ambjent għandu jkun wieħed mill-prijoritajiet tagħna. Iddiskuti.
2. Ikteb rakkont li jibda: "Kelli niġri u ma niqafx."
3. Il-problema tal-obeżità.
4. Iddeskrivi xirja li għamilt minn ħanut ġewwa l-Belt.

(Total: 25 marka)

IT-TIENI TAQSIMA:

A. FEHIM IT-TEST

Aqra s-silta li ġejja u wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA ta' wara.

Ajruplan Canberra jiġgarraf hdejn l-Addolorata

"Ajruplan Canberra tar-Royal Air Force pprova jevita l-fabbriki fil-qasam industrijali tal-Marsa nhar it-Tlieta, 7 ta' Jannar 1969 qabel ma l-bdot u n-navigatur mietu fit-tigri tal-ajruplan." Hekk habbret il-gazzetta *The Times of Malta* tat-8 ta' Jannar 1969. L-ajruplan waqa' fuq biċċa art moxa ftit jardi 'l bogħod mill-ħajt li jdawwar iċ-ċimiterju tal-Addolorata.

Il-Canberra kien qed jittajjar fil-baxx bi tnejn biex jinzel fl-ajruport ta' Ħal Luqa mir-runway 24. Hekk kif kien qed joqrob l-aħħar fażi tal-inżul, l-ajruplan żvija għan-naħa tax-xellug. Xi nies li rawh għaddej innutaw xi duħħan ħiereg minnu. F'daqqa waħda l-ajruplan niżel f'daqqa u hekk kif mess l-art sploda u sar fjamma waħda.

Il-partijiet tal-ajruplan tferrxu tul medda kbira ta' art. L-ajruplan ġie ta' taħt fuq. Id-denb tal-ajruplan instab hdejn ħajt tas-sejjeħ, ftit wara li waqa' f'wied bejn iċ-ċimiterju tal-Addolorata u l-Qasam Industrijali tal-Marsa. Viċin tiegħu nstabu wkoll il-magni tal-ajruplan. Fuq il-post tad-diżgrazzja marru l-vetturi tat-tifi tan-nar kemm tal-RAF u kemm tal-Pulizija Maltija. L-għalqa fejn waqa' l-Canberra kienet ta' Manuel Bugeja minn Santa Venera. Il-post fejn waqa' l-ajruplan ngħalaq għall-pubbliku mill-pulizija. Għal billejl inxteghlu d-dwal, sakemm tneħhew il-fdalijiet kollha tal-ajruplan.

Il-Canberra kien imtajjar mill-bdot Flight Lieutenant A. J. Prowse ta' 29 sena li kellu lill-Flight Lieutenant J. Greenaway ta' 34 sena bħala navigatur. It-tnejn li huma mietu mad-daqqa. Kienu miżżewġin u kienu waslu biex iħallu Malta wara li qdew dmirhom mal-RAF f'pajjiżna għal kważi sentejn. L-ajruplan li ġgarraf kien irregiſtrat bin-numru HX164 u kien jiffirma parti mill-Iskwadra Numru 13 tal-RAF. Din l-iskwadra kienet waħda minn tnejn ibbażati Ħal Luqa u li kienu jtajru l-ajruplani Canberra. L-iskwadra l-oħra kienet in-Numru 39. Il-Canberra li ġgarraf kien ġej lura Ħal Luqa wara titjira ta' taħriġ.

Il-funeral tal-ekwipaġġ sar nhar il-Ġimgħa, 10 ta' Jannar 1969. Għall-funeral attendew skorta ta' 80 uffiċjali tal-RAF stazzjonati f'Malta. Huma nqas f'zewġ fillieri fid-daħla taċ-ċimiterju militari li hemm l-Imtarfa biex isellmu lil sħabhom mejtin. Kien hemm preżenti kemm in-nisa tal-vittmi, jiġifieri Sally Prowse u Sylvia Greenaway, kif ukoll il-ġenituri tagħhom. Bħala l-aħħar tislma lill-vittmi, ajruplan Canberra tal-iskwadra Numru 39 ittajjar fil-baxx fuq iċ-ċimiterju. Il-bdot tiegħu kien Wing Commander A. Mcl Cobbam. Illum għadek tista' tara l-irħam u l-oqbra taż-żewġ uffiċjali ġewwa dan iċ-ċimiterju.

Din ma kinetx l-ewwel darba li ajruplan tat-tip Canberra ġgarraf f'Malta. Erba' snin qabel kien waqa' wieħed fil-baħar filwaqt li fl-1968 Canberra bbażat Ċipru, u li kien qed jopera minn Malta, waqa' hdejn Reggio Calabria fl-Italja. Tliet xhur wara t-tigri tal-Canberra HX164 f'Jannar 1969, waqa' ieħor f'Ħal Safi.

(addattata mill-gazzetta The Times of Malta tat-8 ta' Jannar 1969 u www.aviationinmalta.com)

Wieġeb il-mistoqsijiet fuq dak li għadek kif qrajt:

1. Għaliex l-ajruplan Canberra ttajjar fil-baxx? (2)
2. Għala żvija għan-naħa tax-xellug? (2)
3. L-ajruplan spiċċa ggarraf għax kellu xi ħsara? Kif taf? (2)
4. Agħti **ŻEWĠ** raġunijiet għala l-post fejn waqa' l-ajruplan Canberra gie magħluq għall-pubbliku. (2)
5. Semmi **ŻEWĠ** tislimiet li ngħataw lill-bdot u lin-navigatur waqt il-funeral. (2)
6. Minn dak li qrajt, taħseb li l-ajruplani tat-tip Canberra kellhom xi difett? Agħti raġuni **WAHDA** għal dan. (2)

B. GħARFIEN IL-LINGWA

7. Agħti kelma oħra għall-kliem miktub **bold** skont is-silta t'hawn taħt:

Il-Canberra kien imtajjar mill-**bdot** Flight Lieutenant A. J. Prowse ta' 29 sena li kellu lill-Flight Lieutenant J. Greenaway ta' 34 sena bħala navigatur. It-tnejn li huma mietu mad-daqqa. Kienu miżżewġin u kienu waslu biex iħallu Malta wara li **qdedw dmirhom** mal-RAF f'Malta għal kważi sentejn. L-ajruplan li **ggarraf** kien irregistrat bin-numru HX164 u kien jiffirma parti mill-Iskwadra Numru 13 tal-RAF. Din l-iskwadra kienet waħda minn tnejn **ibbażati** f'Hal Luqa u li kienu jtajru l-ajruplani Canberra. L-iskwadra l-oħra kienet in-Numru 39. Il-Canberra li ggarraf kien ġej lura f'Hal Luqa wara titjira ta' taħriġ. (*ir-raba' paragrafu*) (4)

8. Sib kelma jew frazi minn paragrafu 5 li għandha din it-tifsira skont is-silta:
- a. grupp;
  - b. ringieli;
  - ċ. jagħtu sinjal ta' rispett;
  - d. persuni li għaddew minn xi diżgrazzja. (4)
9. Liema hija l-espressjoni minn paragrafu 2 li turi li l-ajruplan inħaraq? (2)

(Total: 22 marka)

IT-TIELET TAQSIMA:

IL-GRAMMATIKA

Aqra din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA:

Hafna drabi meta nisimgħu bil-kelma bennej, moħħna jmur mill-ewwel għall-bniedem mhux b'livell għoli ta' skola. Madankollu din il-mentalità tqarraq bina għax fil-verità s-sengħa tal-bini, titlob kapacità artistika u preċiżjoni kbira. Ix-xogħol ta' missirijietna terġa' kien iktar diffiċli għax mhux biss it-temp ried ikun jippermetti, imma t-teknoloġija kienet għadha lura. Għalhekk ma kellhom kważi xejn li seta' jhaffilhom, jirfinalhom jew li jgħinhom f'xogħolhom; il-magni kienu jdejhom, u moħħhom kien il-bir tal-kreattività. Illum l-istorja hija differenti, u dan nistgħu narawh madwarna kull fejn induru, fejn minn dwejra ġew mibnija blokko sħaħ.

(Addattament mid-deskrizzjoni tat-teżi 'Is-Sengħa tal-Bini: Studju Lingwistiku' ta' Maria Kristina Sammut)

1. Agħti nom tal-aġent. (1)
2. Sib u ikteb nom verbali. (1)
3. Sib u ikteb aġġettiv Romanz. (1)
4. Ohroġ nom fis-singular minn **titlob**. (1)
5. Ta' liema forma hu l-verb **jhaffilhom**. (1)
6. Agħti z-zokk morfemiku ta' **jirfinalhom**. (1)
7. Mis-silta sib u ikteb verb tat-tieni forma. (1)
8. Mis-silta sib u ikteb partiċipju passiv ta' nisel Semitiku. (1)
9. Agħti l-istat kostrutt ta' **ix-xogħol ta' missirijietna**. (1)
10. Agħti l-għerq ta' **jmur**. (1)
11. Mis-silta sib u ikteb nom fid-diminuttiv. (1)
12. Agħti l-plural ta' **xogħol**. (1)
13. Ikteb il-verb **jgħinhom** fl-ewwel persuna plural fl-imperfett. (1)
14. Mis-silta sib pronom dimostrattiv. (1)

(Total: 14-il marka)

IR-RABA' TAQSIMA:

IR-RAPPORT

Ikteb MADWAR 80 kelma fuq WIEHED mis-suġġetti li ġejjin. Agħti titlu lir-rapport. jekk se tuża ismijiet ara li jkunu fittizji.

1. Il-Kunsill Lokali tar-raħal jew tal-belt tiegħek organizza lejla letterarja għan-nies tal-lokal. Ikteb rapport fuq din l-attività biex jidher fir-rivista tal-Kunsill.

JEW

2. Il-ġimgħa l-oħra sar incident fatali bejn żewġ karożzi fi Triq il-Kosta. Ikteb rapport dwar dak li ġara dakinhar tal-incident.

(Total: 12-il marka)

IL-ĦAMES TAQSIMA:

L-ITTRA

Ikteb MADWAR 80 kelma fuq WIEĦED minn dawn is-sugġetti. uża l-ismijiet u l-indirizzi mogħtija.

1. Għadek kif lestejt l-iskola sekondarja u rajt avviz fuq il-gazzetta għal xogħol fis-sajf. Apparti s-CV, ikteb ittra lil min ħareġ l-avviz biex issemmi l-kwalitajiet tiegħek ingenerali u l-għaliex għandek tiġi aċċettat/a għal dan l-impjieg.

Ismek: Ayrton/Alexia Debattista

L-indirizz tiegħek: 16, Triq l-Imħabba, Ħal Qormi, QRM 1650.

L-indirizz tal-Impjegatur: 14, Triq it-Tajr, San Pawl il-Baħar SPB 1100.

JEW

2. Bħalissa sieħbek jinsab imsiefer għal tliet ġimgħat biex jagħmel esperjenza ta' volontarjat ġewwa rħajjel fil-Kenja. Ikteb ittra lill-ħabib tiegħek sabiex issaqsih kif inhu, x'ra s'issa u x'inhu mistenni minnu.

Ismek: Mark/Bernardette Sciberras

L-indirizz tiegħek: 6, Salvatur, Triq il-Kbira, Ħal Lija LJA 1514.

(Total: 12-il marka)

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	II-Malti
KARTA NUMRU:	IIA
DATA:	11 ta' Mejju 2019
FIN:	mill-4:00 p.m. sas-6:05 p.m.

Wieġeb it-taqsimiet **KOLLHA** tal-karta. Ikteb b'Malti tajjeb u idjomatiku.

L-EWWEL TAQSIMA: IR-REFERENZA GHALL-KUNTEST – IL-POEŻIJA

Aghżel silta WAHDA (A JEW B).

A. Aqra sewwa din il-poeżija *B'Idejna* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

B'Idejna, Adrian Grima

Waqt l-innu nazzjonali
ma nkunx naf x'se naqbad nagħmel b'idejja.
Huma jaħasra jistennew mument i bħal dawn bil-ħerqa,
għax niftakar fihom kif inhuma,
mhux bħala strumenti f'idejja.

L-innu tagħna, niskopri kull darba,
jindaqq biex ifakkarni li jien dak li jien,
li nilbes dil-ġilda lewn ix-xemx
u dan il-moħħ lewn ix-xagħri.
Meta nħares lejn l-oħrajn
nintebaħ x'għandi nagħmel
u ġieli nitfa' jdejja wara dahri.

Inħossni qisni spalliera
li waħedha baqgħet tistenna li titgħatta;
fidil f'salib it-toroq jithabat ma' stering tal-karozza
li ma tridx tistartja;
poplu qed jistenna wara l-bieb ta' ufficjal pubbliku
biex isir nazzjon, mingħajr ma jemmen fil-kredenzjali tiegħu stess,
jew l-utilità.

Darb'oħra forsi npoġġihom quddiem għajnejja
U nsodd widnejja f'salt.

Wieġeb:

1. Islet **ŻEWĠ** sentenzi mill-poeżija li permezz tagħhom nagħrfu l-indeċizzjoni li jinsab fiha l-poeta. Ghaliex il-poeta qed iħossu daqshekk indeċiż? (4)
2. X'inh i-figura tat-taħdit li qed iħaddem il-poeta fil-vers: "dan il-moħħ lewn ix-xagħri"? Fisser l-effett li jrid joħloq il-poeta b'din il-figura tat-taħdit. (4)
3. Il-poeta x'qiegħed jikkritika permezz tas-sentenza: "jithabat ma' stering ta' karozza li ma tridx tistartja"? (4)
4. Ikteb **ŻEWĠ** raġunijiet għaliex nistgħu ngħidu li din il-poeżija hija waħda ta' protesta. Islet kwotazzjoni għal kull raġuni li ssemmi. (4)
5. Ikteb dwar il-vers li qed iħaddem il-poeta. X'taħseb li hi r-raġuni li minħabba fiha qed iħaddem dan il-vers? (4)

(Total: 20 marka)

JEW

B. Aqra sewwa din is-silta mill-poeżija *Niftakar* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Niftakar, Anton Buttigieg

il-ħsejjes taż-żwiemel għaddejja,
il-ħsejjes tax-xorok jinqalgħu,
il-qabar, il-għadam, id-dud,
il-ħabel iżaqzaq bil-piż tat-tebut;
il-ħoss tal-kazzola mal-art,
u l-qabar jitgħatta bil-ward;
imb'għad lura d-dar,
u talb u rużarju
sa xħin il-ħin sar;
il-qraba u l-ħbieb
qajl qajl qabdu l-bieb,
u bqajna ġo darna
fid-dawl tal-Madonna
weħidna flimkien
jien u l-Baħħ
il-Baħħ u jien,
jien nibki l-Baħħ jibki
ħdejn sodda ta' tnejn
mifruxa ta' xejn!

Wieġeb:

1. X'inhi l-figura tat-taħdit li nsibu fil-vers: "il-ħabel iżaqzaq bil-piż tat-tebut?" Il-poeta x'effett joħloq b'din il-figura tad-diskors? (4)
2. X'inhu t-ton li juża l-poeta matul din is-silta? Ikteb **TLIET** kwotazzjonijiet li jsaħħu l-għażla li għamilt. (4)
3. F'sentenza **WAHDA**, ikteb dwar xiex tittratta l-ewwel strofa ta' din il-poeżija. Dan x'effett joħloq meta tinqara t-tieni parti tal-poeżija? (4)
4. Ikteb dwar il-metrika ta' din il-poeżija. Għaliex il-poeta jħaddem din il-metrika? (4)
5. X'effett joħloq il-poeta permezz tal-versi: "jien u l-Baħħ / il-Baħħ u jien," lejn it-tmiem ta' din is-silta? (4)

(Total: 20 marka)

Jekk jogħġbok aqleb il-paġna.

IT-TIENI TAQSIMA: IR-REFERENZA GHALL-KUNTEST – IL-PROŻA

Aghżel silta WAHDA (A JEW B).

A. Aqra sewwa din is-silta mill-proża *Ċensina* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Ċensina, Lino Spiteri

Semagħha mbellah. U fil-ħaxix sema' t-ħaxwix tal-ġrieden. U f'moħħu, tfixkel il-ħsieb taż-żmien li jonqsu hu għall-pensjoni tiegħu.

"Ħa ngħidlek, Ċens, ismagħni, taqtax qalbek. Id-dinja ddu. L-aqwa li għadna hawn. Il-ħajja kollox. Għall-inqas m'għandekx mard. Almenu ..."

5 Waqaf. Id-diska li jdoqq max-xjuħ ma ħasshix f'postha għalkollox f'din it-toqba.

"Insomma, Ċens, ħalli f'idejja. Lil żewġek tagħtix kasu, x'tambih bħal dak? Hemm il-gvern jgħinek. Kemm tieħu, għedt? ... Le, hej, suppost li tieħu mhux ħażin int; bolol u mhux bolol, għal kulħadd ħsibna. Ħalli f'idejja. Inqanqalha mal-ministru. Nagħmillu mistoqsija. F'idejja ħalli, Ċens ... ħa mmur 'l hemm issa, għax tgħidx kemm jien imħabbat. Niktiblek, Ċens, ngħidlek sewwa sew x'qalli."

"Sinjur, jien ma nafx naqra ... "

" ... Tibżax, Ċens, le tibżax. Saqsi lil dawk ta' fuqek ... "

"Ta' fuqi?"

"Iva. Naħseb dawk jafu, mhux hekk?"

15 "Ma tkellimnix, Sinjur, tgħajjarni biss. Dik ... "

"Iva ara, Ċens, toqgħodx tiddejjaq. Ħalli f'idejja, għedtlek. Nerga' niġi jien stess ... Ħa nħallik issa."

U resaq lejn il-bieb.

20 "Grazzi, Sinjur, grazzi jaħasra, taf. Il-Bambin bagħtek. U tibżax, taf, Sinjur, jien nivvutalek. Ħalli f'idejja, taf." U ħafnitlu id f'tagħha nixfin u bisithielu qabel laħaq ġibidha.

Ta l-aħħar ħarsa lejn it-trepied tal-ħitan, il-kpiepel tat-tibna, ir-rollijiet bla karti, il-bieb jagħti lejn il-vojt ta' ġewwa.

"Saħħa, Ċens, ħadt gost illi sirt nafek."

25 Beda niezzelel it-taraġ. Ta ħarsa lura. Kienet wara l-bieb, nofsu mbexxaq, ma tridx tagħlqu qabel ikun telaq sewwa.

"Isma', Ċens," waqaf f'nofs taraġ u qalilha, "inti taf min jien, hux veru?"

Fethet il-bieb naqr'oħra.

"Le, Sinjur għedtlek, ma nafx naqra. Imma tibżax, nagħrfek mir-ritratt. M'għandix ir-ritratt? Dak nibqa' nżommu! Lilek nivvota, naħlef!"

30 Ma sab xejn iżjed x'jgħidilha qabel komplja sejjer.

Wieġeb:

1. F'liema qagħda kienet tgħix Ċensina? Ikteb **ŻEWĠ** kwotazzjonijiet mis-silta biex tagħti prova ta' dak li ktibt. (4)
2. Minn din is-silta ta' proża, sib eżempju ta' metafora, iktibha, u ikteb l-effett li n-narratur joħloq biha. (4)
3. Għal liema raġuni n-narratur isemmi l-ġrieden aktar minn darba f'din is-silta ta' proża? X'importanza għandhom il-ġrieden f'dan ir-rakkont? (4)

4. X'tip ta' relazzjoni kienet teżisti bejn Ċensina u l-ġirien tagħha? X'emozzjoni tqanqal fil-qarrej din ir-relazzjoni? (4)
5. Mis-silta kollha, spjega l-bidla li saret fil-karattru tad-deputat minn xħin daħal sakemm ħareġ. (4)

(Total: 20 marka)

JEW

B. Aqra sewwa din is-silta mill-proża *Ix-Xini Jimxi fl-Art* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

***Ix-Xini Jimxi fl-Art*, Manwel Magri**

Is-sultan rama bandu li min jagħmel ix-xini jimxi fl-art, għandu tifla jżewwiġielu. Ikun hemm mara jkollha tlitt itfal u l-kbir fosthom qalilha: "Ja omm, se mmur nagħmel ix-xini jimxi fl-art!"

- 5 Weġbitu: "Ħallini minnek! Inti sejjer tagħmlu x-xini jimxi fl-art!"
U huwa lilha: "Hekk nagħmlu! Nagħmel ħobż għal ġimgħa u mmur!"
Hekk għamel.
Iltaqgħet miegħu mara xiħa u qaltlu: "Tini ħalq ħobż!"
Qalilha: "Ħallini, għax għamilt ħobż għal ġimgħa ..."
- 10 Qaltlu: "Ibni, nirrak l-ewwel daqqa li tagħti, tikser driegħek!"
Mar fil-bosk u l-ewwel daqqa li ta fuq siġra kiser driegħu.
Ħaduh għand ommu jibki. Ommu, kif ratu, qaltlu: "Għamiltu inti x-xini jimxi fl-art!"
Qabeż il-fustani: "Ja Ommi, sejjer jien nagħmlu x-xini jimxi fl-art!"
Qaltlu: "Ibni, ma tarax ħuk xi ġralu?"
"Hekka mmur!" qalilha.
- 15 Qabad u telaq. Iltaqgħet miegħu dik ix-xiħa, u qaltlu: "Tini ħalq ħobż!"
Qallha: "Ħallini għax għamilt ħobż għal ġimgħa ..."
"Ibni," qabżet dik, "nirrak l-ewwel daqqa li tagħti tikser sieqek!"
Hekk ġralu. Ħaduh għand ommu ħdejn ħuh.
Qabeż iċ-ċkejken: "Ja ommi, issa se mmur jien nagħmlu x-xini jimxi fl-art."
- 20 "Ibni," weġbitu ommu, "ma tarax ħutek?"
Izda, huwa għamel ħobż għal ġimgħa, telaq u rħalha.
Iltaqgħet miegħu x-xiħa. "Ibni," qaltlu, "Tini ħalq ħobż!"
"Kul nanna," qallha, "kemm trid, u ħu għal uliedek, jekk għandek."
Hi daqskemm ferħet, qabżet: "Ibni, nirrak l-ewwel daqqa li tagħti bir-rixa fuq is-siġra
- 25 joħroġ minnha x-xini jimxi fl-art!"
Dak mar 'il quddiem, wasal fil-bosk, sab is-siġra u malli ta l-ewwel daqqa ħareġ minnha x-xini jimxi fl-art.

Wieġeb:

1. X'jissejjaħ dan il-ġeneru ta' proża? Semmi mill-inqas **TLIET** elementi li s-soltu nsibu f'dan il-ġeneru ta' proża. (4)

Jekk jogħġbok aqleb il-paġna.

2. Liema valur tal-ħajja li għandu t-tifel jinkixef meta dan jiltaqa' mal-mara x-xiħa? Billi tirreferi għal din is-silta ta' proża, fisser għaliex għażilt dan il-valur. (4)
3. Minn dak li naqraw f'din is-silta ta' proża, x'tip ta' relazzjoni kien hemm bejn l-omm u wliedha? (4)
4. Ir-ritmu ta' din is-silta huwa mgħaġġel jew kajman? Agħti **TLIET** raġunijiet għaliex għamilt l-għażla li għamilt. (4)
5. Skont dak li naqraw fil-kumplament ta' din in-novella, is-sultan żamm kelmtu jew le? X'taħseb li hi r-raġuni? (4)

(Total: 20 marka)

IT-TIELET TAQSIMA: IL-KOMPONENTI LETTERARJI – BEJN HALTEJN (BARRA IL-HARSA TA' RUŻANN)

Agħzel ŻEWĠ mistoqsijiet u ikteb komponent ta' madwar 200 kelma fuq kull mistoqsija. Tinsiex tirreferi għax-xogħlijiet tal-mistoqsija li tagħzel. M'hemmx għalfejn tikkwota kelma b'kelma mix-xogħlijiet tal-antoloġija.

1. Ikteb kif il-mara mhijiex mogħtija d-dinjità li jistħoqqilha skont dak li naqraw fin-novella *Aqrali xi Haġa Ġdida, Qaltilha* ta' Clare Azzopardi u fil-poeżija *Jum San Valentin* ta' Maria Grech Ganado. (15)
2. In-novelli *Bl-Irħis* ta' Vincent Vella u *Il-Koranta* ta' Oliver Friggieri jkixfu diversi problemi soċjali. Ikteb liema taħseb li huma l-aktar problemi soċjali li jolqtuk, u għid kif inhuma ttrattati fiż-żewġ novelli. (15)
3. Ikteb dwar ir-riflessjonijiet li jagħmlu dwar il-ħajja Rużar Briffa fil-poeżija *Quo Vadis?* u Dun Karm Psaila fil-poeżija *Żagħżuġh ta' Dejjem*. (15)

(Total: 30 marka)

IR-RABA' TAQSIMA: IL-KOMPONENT LETTERARJU – IL-HARSA TA' RUŻANN TA' FRANCIS EBEJER

Agħzel mistoqsija WAĦDA u ikteb komponent ta' MADWAR 400 KELMA. Tinsiex tirreferi għax-xogħlijiet tal-mistoqsija li tagħzel. M'hemmx għalfejn tikkwota kelma b'kelma mir-rumanzett.

1. Minn dak li naqraw fir-rumanzett *Il-Harsa ta' Rużann* ta' Francis Ebejer nistgħu ngħidu li l-ġrajja tittratta dwar il-mixja tas-soċjetà Maltija mill-faqar għal għajxien decenti. Ikkummenta dwar din l-istqarrija.

JEW

2. Ikteb dwar ix-xebh u d-differenzi li tinnota bejn il-karattri ta' Karmenu u Pietru li għexu fi żminijiet differenti tal-ġrajja ta' *Il-Harsa ta' Rużann* ta' Francis Ebejer.

(Total: 30 marka)

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAC-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINĊIPALI 2019**

SUĠĠETT:	II-Malti
KARTA NUMRU:	IIB
DATA:	11 ta' Mejju 2019
FIN:	mill-4:00 p.m. sas-6:05 p.m.

Wieġeb it-taqsimiet **KOLLHA** tal-karta. Ikteb b'Malti tajjeb u idjomatiku.

**L-EWWEL TAQSIMA: IR-REFERENZA GHALL-KUNTEST – IL-POEŻIJA
Aghżel silta WAHDA (A JEW B).**

A. Aqra sewwa din il-poeżija *B'Idejna* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

***B'Idejna*, Adrian Grima**

Waqt l-innu nazzjonali
ma nkunx naf x'se naqbad nagħmel b'idejja.
Huma jaħasra jistennew mument i bħal dawn bil-ħerqa,
għax niftakar fihom kif inhuma,
mhux bħala strumenti f'idejja.

L-innu tagħna, niskopri kull darba,
jindaqq biex ifakkarni li jien dak li jien,
li nilbes dil-ġilda lewn ix-xemx
u dan il-moħħ lewn ix-xagħri.
Meta nħares lejn l-oħrajn
nintebaħ x'għandi nagħmel
u ġieli nitfa' jdejja wara dahri.

Inħossni qisni spalliera
li waħedha baqqhet tistenna li titgħatta;
fidil f'salib it-toroq jithabat ma' stering tal-karozza
li ma tridx tistartja;
poplu qed jistenna wara l-bieb ta' uffiċjal pubbliku
biex isir nazzjon, mingħajr ma jemmen fil-kredenzjali tiegħu stess,
jew l-utilità.

Darb'oħra forsi npoġġihom quddiem għajnejja
U nsodd widnejja f'salt.

Wieġeb:

1. Skont dak li jikteb il-poeta fl-ewwel żewġ versi tal-poeżija, x'inhi r-relazzjoni bejn l-innu nazzjonali u jdejn il-poeta? (4)
2. Islet sentenza mill-poeżija li biha l-poeta jirreferi għall-identità tiegħu. Tahseb li l-poeta huwa kburi jew imdejjaq b'din l-identità? Islet frażi jew sentenza mill-poeżija biex issaħħaħ l-argument tiegħek. (4)
3. X'inhi l-figura tat-taħdit li jhaddem il-poeta fil-vers: "Inħossni qisni spalliera"? Fisser l-effett li jrid joħloq il-poeta b'din il-figura tat-taħdit. (4)
4. Il-poeta x'qiegħed jikkritika permezz tas-sentenza: "jistenna wara l-bieb ta' uffiċjal pubbliku ... mingħajr ma jemmen fil-kredenzjali tiegħu stess"? (4)
5. a) Meta l-poeta jisma' l-innu nazzjonali jhossu: (aghżel **WAHDA**)
  - i. irrabjat
  - ii. kburi
  - iii. diżilluż
  - iv. kuntent(2)

- b) Ikteb **ŻEWĠ** raġunijiet għaliex għamilt din l-għażla. (2)

(Total: 20 marka)

JEW

B. Agra sewwa din is-silta mill-poeżija *Niftakar* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Niftakar, Anton Buttigieg

il-ħsejjes taż-żwiemel għaddejja,
il-ħsejjes tax-xorok jinqalghu,
il-qabar, il-għadam, id-dud,
il-ħabel iżaqzaq bil-piż tat-tebut;
il-ħoss tal-kazzola mal-art,
u l-qabar jitgħatta bil-ward;
imb'għad lura d-dar,
u talb u rużarju
sa xħin il-ħin sar;
il-qraba u l-ħbieb
qajl qajl qabdu l-bieb,
u bqajna ġo darna
fid-dawl tal-Madonna
weħidna flimkien
jien u l-Baħħ
il-Baħħ u jien,
jien nibki l-Baħħ jibki
ħdejn sodda ta' tnejn
mifruxa ta' xejn!

Wieġeb:

1. Ikteb dwar ix-xena li l-poeta qiegħed jiddeskrivi fl-ewwel sitt versi ta' din is-silta ta' poeżija. Semmi **TLIET** emozzjonijiet li l-poeta jqanqal fina permezz ta' dawn il-versi. (4)
2. Mis-silta, sib eżempju ta' anafora, iktibha, u fisser l-effett li l-poeta johloq b'din il-figura tat-taħdit. (4)
3. X'inhi l-figura tat-taħdit li nsibu fil-vers: "il-Baħħ u jien?" X'effett johloq il-poeta b'din il-figura tat-taħdit? (4)
4. Ikteb dwar il-metrika mħaddma f'din il-poeżija. (4)
5. a) Din is-silta ta' poeżija hija: (aġħzel **WAHDA**)
  - i. patrijottika
  - ii. reliġjuża
  - iii. elegija
  - iv. mimlija tama (2)
- b) Fisser għaliex għamilt l-għażla li għamilt, u x'emozzjonijiet tqajjem din it-tip ta' kitba. (2)

(Total: 20 marka)

IT-TIENI TAQSIMA: IR-REFERENZA GĦALL-KUNTEST – IL-PROŻA

Agħżel silta WAHDA (A JEW B).

A. Aqra sewwa din is-silta ta' proża u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Ċensina, Lino Spiteri

Semagħha mbellah. U fil-ħaxix sema' t-thaxwix tal-ġrieden. U f'moħħu, tfixkel il-ħsieb taż-żmien li jonqsu hu għall-pensjoni tiegħu.

"Ħa ngħidlek, Ċens, ismagħni, taqtax qalbek. Id-dinja ddur. L-aqwa li għadna hawn. Il-ħajja kollox. Għall-inqas m'għandekx mard. Almenu ..."

5 Waqaf. Id-diska li jdoqq max-xjuħ ma ħasshiex f'postha għalkollox f'din it-toqba.

"Insomma, Ċens, ħalli f'idejja. Lil żewġek tagħtix kasu, x'tambih bħal dak? Hemm il-gvern jgħinek. Kemm tieħu, għedt? ... Le, hej, suppost li tieħu mhux ħażin int; bolol u mhux bolol, għal kulħadd ħsibna. Ħalli f'idejja. Inqanqalha mal-ministru. Nagħmillu mistoqsija. F'idejja ħalli, Ċens ... ħa mmur 'l hemm issa, għax tgħidx kemm jien imħabbat. Niktiblek, Ċens, ngħidlek sewwa sew x'qalli."

10

"Sinjur, jien ma nafx naqra ... "

" ... Tibżax, Ċens, le tibżax. Saqsi lil dawk ta' fuqek ... "

"Ta' fuqi?"

"Iva. Naħseb dawk jafu, mhux hekk?"

15

"Ma tkellimnix, Sinjur, tgħajjarni biss. Dik ... "

"Iva ara, Ċens, toqgħodx tiddejjaq. Ħalli f'idejja, għedtlek. Nerga' niġi jien stess ... Ħa nħallik issa."

U resaq lejn il-bieb.

20

"Grazzi, Sinjur, grazzi jaħasra, taf. Il-Bambin bagħtek. U tibżax, taf, Sinjur, jien nivvutalek. Ħalli f'idejja, taf." U ħafnitlu id f'tagħha nixfin u bisithielu qabel laħaq ġibidha.

Ta l-aħħar ħarsa lejn it-trepied tal-ħitan, il-kpiepel tat-tibna, ir-rollijiet bla karti, il-bieb jagħti lejn il-vojt ta' ġewwa.

"Saħħa, Ċens, ħadt gost illi sirt nafek."

25

Beda niezlel it-taraġ. Ta ħarsa lura. Kienet wara l-bieb, nofsu mbexxaq, ma tridx tagħlqu qabel ikun telaq sewwa.

"Isma', Ċens," waqaf f'nofs taraġ u qalilha, "inti taf min jien, hux veru?"

Fetħet il-bieb naqr'oħra.

"Le, Sinjur għedtlek, ma nafx naqra. Imma tibżax, nagħrfek mir-ritratt. M'għandix ir-ritratt? Dak nibqa' nżommu! Lilek nivvota, naħlef!"

Ma sab xejn iżjed x'jgħidilha qabel kompli sejjer.

Wieġeb:

1. F'liema qagħda kienet tgħix Ċensina? Ikteb **ŻEWĠ** kwotazzjonijiet mis-silta biex tagħti prova ta' dak li ktibt. (4)
2. X'kienet ir-reazzjoni tad-deputat meta ra l-qagħda li kienet tgħix fiha Ċensina? Xi ddecieda li kellu jagħmel? (4)
3. X'tip ta' karattru kellu d-deputat? Ikkwota **ŻEWĠ** siltiet li juru l-karatteristiċi li semmejt. (4)
4. X'inhil l-figura tat-taħdit li nsibu fis-sentenza, "Id-diska li jdoqq max-xjuħ ma ħasshiex f'postha?" Fisser l-effett li toħloq din il-figura tat-taħdit. (4)

5. a) Ir-relazzjoni ta' Ċensina mal-ġara tagħha kienet: (Aghzel **WAHDA**)

i. soda.

ii. ineżistenti.

iii. fuq livell familjari.

iv. waħda ta' ħbiberija.

(2)

b) Billi tirreferi għas-silta, ikteb kif nafu dan.

(2)

(Total: 20 marka)

JEW

B. Aqra sewwa din is-silta ta' proża u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Ix-Xini Jimxi fl-Art, Manwel Magri

Is-sultan rama bandu li min jagħmel ix-xini jimxi fl-art, għandu tifla jżewwiġhielu. Ikun hemm mara jkollha tlitt itfal u l-kbir fosthom qalilha: "Ja omm, se mmur nagħmel ix-xini jimxi fl-art!"

Wegbitu: "Hallini minnek! Inti sejjer tagħmlu x-xini jimxi fl-art!"

5 U huwa lilha: "Hekk nagħmlu! Nagħmel ħobż għal ġimgħa u mmur!"

Hekk għamel.

Iltaqgħet miegħu mara xiha u qaltlu: "Tini ħalq ħobż!"

Qalilha: "Hallini, għax għamilt ħobż għal ġimgħa ..."

Qaltlu: "Ibni, nirrak l-ewwel daqqa li tagħti, tikser driegħek!"

10 Mar fil-bosk u l-ewwel daqqa li ta fuq sigra kiser driegħu.

Ħaduh għand ommu jibki. Ommu, kif ratu, qaltlu: "Għamiltu inti x-xini jimxi fl-art!"

Qabeż il-fustani: "Ja Ommi, sejjer jien nagħmlu x-xini jimxi fl-art!"

Qaltlu: "Ibni, ma tarax ħuk xi ġralu?"

"Hekka mmur!" qalilha.

15 Qabad u telaq. Iltaqgħet miegħu dik ix-xiha, u qaltlu: "Tini ħalq ħobż!"

Qallha: "Hallini għax għamilt ħobż għal ġimgħa ..."

"Ibni," qabżet dik, "nirrak l-ewwel daqqa li tagħti tikser sieqek!"

Hekk ġralu. Ħaduh għand ommu ħdejn ħuh.

Qabeż iċ-ċkejken: "Ja ommi, issa se mmur jien nagħmlu x-xini jimxi fl-art."

20 "Ibni," wegbitu ommu, "ma tarax ħutek?"

Izda, huwa għamel ħobż għal ġimgħa, telaq u rħalha.

Iltaqgħet miegħu x-xiha. "Ibni," qaltlu, "Tini ħalq ħobż!"

"Kul nanna," qallha, "kemm trid, u ħu għal uliedek, jekk għandek."

25 Hi daqskemm ferħet, qabżet: "Ibni, nirrak l-ewwel daqqa li tagħti bir-rixa fuq is-sigra joħroġ minnha x-xini jimxi fl-art!"

Dak mar 'il quddiem, wasal fil-bosk, sab is-sigra u malli ta l-ewwel daqqa ħareġ minnha x-xini jimxi fl-art.

Wieġeb:

1. X'jissegħjaħ dan il-ġeneru ta' proża? Semmi mill-inqas **TLIET** elementi li s-soltu nsibu f'dan il-ġeneru ta' proża. (4)

2. Ikteb dwar ix-xebħ u d-differenzi li tinnota bejn it-tliet ulied. (4)

3. Din is-silta hija deskrittiva jew narrattiva? Ikteb raġunijiet għaliex għamilt l-għażla li għamilt. (4)
4. Din is-silta miktuba biex tagħti iktar minn tagħlima waħda. Ikteb **WAHDA** mit-tagħlimiet li nnotajt u fisser kif in-narratur jagħti din it-tagħlima. (4)
5. Ikteb **ERBA'** kelmiet marbutin mal-familja li nsibu f'din is-silta ta' proża. (4)

(Total: 20 marka)

IT-TIELET TAQSIMA: IL-KOMPONIMENT LETTERARJU – BEJN HALTEJN (BARRA IL-HARSA TA' RUŻANN)

Agħzel mistoqsija WAHDA u ikteb komponiment ta' MADWAR 200 KELMA. Tinsiex tirreferi għax-xogħlijiet tal-mistoqsija li tagħzel. M'hemmx għalfejn tikkwota kelma b'kelma mix-xogħlijiet tal-antoloġija.

1. L-imħabba hija emozzjoni li tista' tagħmlek ferħan imma tista' wkoll tbikkik. Ikteb dwar dan l-argument kif narawh żviluppat fin-novella *Il-Koranta* ta' Oliver Friggieri u n-novella *Bank* ta' Frans Sammut.

JEW

2. Ikteb kif, permezz tal-kitbiet tagħhom, kemm Immanuel Mifsud fil-poeżija *Aqta' Fjura u Ibni Kamra* kif ukoll Vincent Vella fin-novella *Bl-Irħis* iwasslu messaġġi importanti, minkejja li dawn il-messaġġi huma differenti minn xulxin.

(Total: 30 marka)

IR-RABA' TAQSIMA: IL-KOMPONIMENT LETTERARJU – IL-HARSA TA' RUŻANN TA' FRANCIS EBEJER

Agħzel mistoqsija WAHDA u ikteb komponiment ta' MADWAR 200 KELMA. Tinsiex tirreferi għax-xogħlijiet tal-mistoqsija li tagħzel. M'hemmx għalfejn tikkwota kelma b'kelma mir-rumanzett.

1. B'referenza għall-ġrajja tar-rumanzett *Il-Harsa ta' Rużann* ta' Francis Ebejer fisser kif seħħet l-emanċipazzjoni tal-mara tul is-snin.

JEW

2. Fil-bidu tar-rumanzett *Il-Harsa ta' Rużann* ta' Francis Ebejer, il-Baronċino Mark Antonin jgħid lil Rużann: "Id-differenza bejn il-bnedmin m'għandhiex teżisti." Fisser din l-istqarrija fil-kuntest tal-iżvilupp soċjopolitiku li nsibu fir-rumanzett.

(Total: 30 marka)